معلومات مجملهٔ زراعیه

اثر

جلال

مکاتب رشدیه مدیری

قصبات مکاتب ابتدائیه‌سنك اوچنجی وقرا مکاتب ابتدائیه‌سنك ایکنجی سنه‌لرنده تدریسی معارف عمومیه نظارت جلیله‌سنجه تنسیب اولنمشدر .

نظارت مشار الیهانك ۳۹۰ نومرو و ۳۰ ایلول سنه ۳۱۵ تاریخلی رخصتنامه‌سیله طبع اولنمشدر .

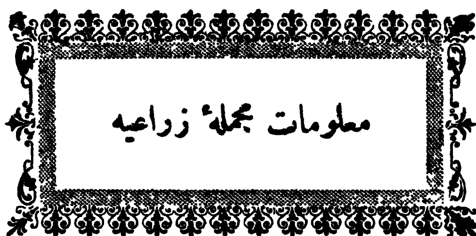

دار الخلافة العلیة

مطبعهٔ عامره

۱۳۱۷

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

چوجقلر !...

اوزرنده یشادیغمز طوپراق بزم ایچون یالکز بر مسکندن عبارت دکلدر. ییه‌جك ایچه‌جك، کبی محتاج اولدیغمز شیلردخی طوپراقدن چیقار.

ارض، مخلوقاتك هرنوع احتیاجنی تأمین ایدن توکنمز بر برخزینه‌در، هرخزینه‌نك برانختاری اولدیغی کبی خزینهٔ ارضك انختاری‌ده سعی وغیرتدر. انسان چالیشیر ایسه محتاج اولدیغی هر شیئی الده ایدر. یالکز بوغیرتمزی الك زیاده استفاده‌مزی موجب اوله‌جق اصول وقاعده‌لره توفیق ایتمکلکمز لازمدر. دائما کوردیکمز، اسکیدنبری بیلدیکمز طرزده چالیشیر ایسه‌ك استفاده‌مز آز اولور. محتاج اولدیغمز شیلری تماماً حاصل ایده‌میه‌رك برچوق شیلردن محروم قالیرز. مثلا شمدی‌یه قدر هر سنه بش نهایت آلتی کیله

بغدای آلسان بر ترلادن سزه سویلیه جکم بعض اصوللره رعایت ایتمك شرطیله اون کیله، اون ایکی کیله محصول المق ممکندر .

شو حالده حاصلاتکزی و بناءً علیه وارداتکزی ایکی قات ایتمك کندی الکزده دیمکدر .

اولدن الکزه هر آی یوز غروش کچیور ایسه شمدی ایکی یوز غروش و بلکه دها زیاده کچه جك. شمدی یه قدر بیلده ایکی ایاق قابی آله بیلدیککز حالده بعدما درت دانه آله جقسکز. اوللری یالکز شکر بایراملرنده یکی پوتور، یکی نیمتن، یکی فس کیدیککز حالده شمدنصکره قربان بایراملرنده دخی یکی البسه کیه جکسکز. بوفنا برشیمی؟... البته دکل. شبهه سز بونی سزده ارزو ایدرسکز. اویله ایسه سوزلریمی دیکله یکز :

١

طوپراق نه در؟

چوجقلر ! ...

هر کون اوغراشدیغمز طوپراغك نصل حاصل اولدیغنی، نه دن مرکب اولدیغنی، ایچنده نه لر بولندیغنی بیلورمیسکز ؟ .. بیلمزسه کز بن سزه آکلاته یم: طوپراق چوریمش، اوفالوب طاغلمش طاش پارچه لرندن بشقه برشی دکلدر.

طاشلر بربرینه بکزه مز؛ بعضیسی، سرت بعضیسی دها یوشاق، بعضیسی سیاه، بعضیسی بیاض، بونك کبی طوپراقلرده بربرینه بکزه مز. بعضیسی سرت اولور، سورلمك ایستنلدیکی وقت صبان

پك زورلقله يورور بر قسمی‌ده يموشاق اولور يعنی قولايلقله ايشلنه‌بيلور . سرت طوپراقلره (بالچيقلی اراضی) ، يموشاق طوپراقلره‌ده (قوملی اراضی) ديرلر .

ايشته طوپراغك اساسی بالچيقله قومدن عبارتدر. روزكار طوپراغی بريردن قالديروب بشقه يره صاووردیغندن، ياغمورلر ، سيللر سببيله يوكسك يرلرده‌كی طوپراقلر آلچق محلره اينديكندن قوم ايله بالچيق بربرينه قاريشمشدر.

قوم وبالچيقدن بشقه طوپراقده چوريمش اوتلرده واردر . اكديكمز بغدای وسائره‌نك كوكلری طوپراقده قاليور . كندی كنديسنه بيتن بعض فائده‌سز اوتلرده ينه طوپراقده قاليور . بونلر برمدت صكره چوريیه‌رك طوپراغه قاريشور . بوكاده (تراب عضوی) تسميه اولنور.

طوپراقده بونلردن بشقه (كيرچ).(فوسفور).(دمير) وسائر برچوق معدنلر موجوددركه بونلرك جمله‌سی نباتاتك نشوونماسنه يعنی بيومسنه خدمت ايدرلر. جمله سنك فائده‌سی واردر .

٢

بر اوت نصل بيور ؟..

ترلايه آتديغمز بر بغدای دانه‌سی برمدت صكره بيويوب بشاق باغليور. بره مقابل برچوق بغدای حاصل ايديور. بجبابر دانه دن

نصل اولیورده بو صورتله قوجه‌مان بر صاپ، برقاچ بشاق حاصل اولیور ؟

یره آتیلان دانه رطوبتك یعنی نملیلكك تأثیریله بر مدت صكره چیلنیور. آشاغی طوغری كوك، یوقاری طوغری صاپ صالار. نباتك اك اینجه كوكلری كوچك سوكرلرله نهایت بولمشدر. بو سوكرلر طوپراقده بولنان رطوبتی جذب ایدر، عادتا امر. نباتك محتاج اولدیغی مواد صوده محلول اوله‌جغندن بو سایه‌ده امیلن صو ایله برابر غداده النور بو جهتله نباتك نماسی ایچون لازمكلن شرطلرك اك اهمیتلیسی صودر. صو اولمازایسه نبات انتاش ایده‌مز . یعنی چیلنه‌مز ، بیویه‌مز بعض تخملری اكه‌دن اول ایصلاتیرلر . بویله یاپیق نباتك چیلنه‌سنی قولایلشدیرمق ایچوندر.

یاغمورسز سنه‌لرده مزروعات بیویه‌میه‌رك بودورقالور. بعض سنه‌لر تماميله قاورولور. بوده طوپراقده رطوبتك بولنمامسندن نشأت ایدر .

نباتك نماسی ایچون صودن بشقه حرارت یعنی صیجاقلق وضیا یعنی آیدینلقده لازمدر. تخملر نوعنه كوره معین بر درجهٔ حرارتده چیلنیور. حرارت دها آز اولورایسه انتاش ایده‌مز یعنی چیلنه‌مز. بونك ایچون بعض تخملر مارتده، برطاقی نیسانده، برقسمی مایسده اكیلور . چیلنن تخملرك بیومسی ایچون دخی حرارت لازمدر. حرارت آز اولور ایسه نبات بیومكدن قالور . بعضاً دونه‌رق محو اولور. بعض سنه‌لر برطاقم محصولاتك كماله ایرمه‌مسی

بوسببدن نشأت ایدر . نباتات بیویوب کاله ایرمك ایچون حرارتدن بشقه ضیایه یعنی کونشك آیدینلغنده محتاجدر. کونش آیدینلغی اولمیان یرلرده اوتلر بیومز. یاخود رنکسز وجیلیز قالور.

٣

طوپراغك حاضرلانمه‌سی

نباتاتك کاله ایرمسی ایچون رطوبت، ضیا وحرارته لزوم اولدیغنی اوکرندك . شوحالده اکیله‌جك ترلالری رطوبت، ضیا وحرارتدن ممکن اولدیغی قدر زیاده استفاده ایده‌جك صورتده حاضرلامق لازم اولدیغی کندیلکندن آکلاشیلور. قیشین یاغمور وقار صولرینك آقوب کیتمیه‌رك طوپراغك درونه چکمسی ایچون اراضی‌یی صوك بهارده سورملیدر . حرارتك ایچه چکمه‌سی ایچون طوپراغی ایشلتوب کوشتملیدر .

آلت طبقه بولنان طوپراقلرك ضیادن استفاده‌سی ایچون اراضی‌یی بیوك پوللقلر ایله درین سوره‌رك آشاغیده‌کی طوپراغی یوقاری‌یه چیقارملیدر. یازمحصولی اکیله‌جك ترلالری‌بیله صوك بهارده سوروب قیشین حالیله براقلیدر. بوحالده صوبیوك طوپراق پارچه‌لرینك درونه کیره‌ر. صوحبه‌لری قیشین دونه‌رق اولریمزده دستیلرك قیریلسی کبی طوپراغی طاغیدوب اوفالتیر . بوسایه‌ده چفتچینك کوره‌جکی ایشك برقسمنی برودت ایفا ایدر .

اراضی اکلمدن اول طوپراغی ایچه اوفالتوب کوشتملی هر درلو مضر اوتلر محو ایدلملیدر .

صبانه . — طوپراغی دویروب آلتنی اوستنه چویرملیدر. اول امرده بو صورتله آلت طبقه‌ده بولنان طوپراق اوست طبقه‌یه چیقه‌رق هوایه معروض اولور وایچنده بولنان مواد هوانك تأثیریله تحلل ایده‌رك یعنی چوریبوب بر برندن آیریله‌رق نباتی بسلیه‌جك بر حاله کلیر. اراضینك اوزرینه سرپلمش اولان کوبره طوپراقله ایچه قاریشیر. حاصل اولان مضر اوتلر یرلرندن چیقه‌رق محو اولور .

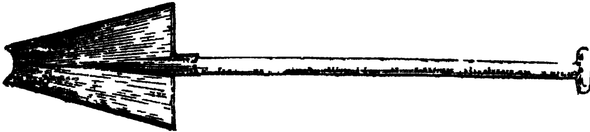
صبانك نه قدر درین سورلمه‌سی لازم کله‌جکی اکیله‌جك قدانلرك نوعنه تابعدر. بونکله برابر خام وسرت طوپراقلری ممکن مرتبه درین قازمق فائده‌لیدر .

طوپراق حفریاتی یعنی قازلمه‌سی ایکی صورتله اجرا اولنور: بری ال ادواتی ایله، دیکری حیوان ادواتی ایله. ال ایله طوپراق قازمغه یارایان ادوات کورك، بل وقازمه‌دن وحیوان ایله قوللانیلان ادوات ایسه صبان، سورکی، مردانه‌و امثالندن عبارتدر.

کورك . — باغچه‌لرده وعوشاق اراضی‌ده وعلی العموم کوچك ترلالرده قوللانیلور . طوپراغی ایی قازار ایسه‌ده بونکله چوق ایش کوریله‌میه‌جکندن یالکز باغچوانلقده قوللانیلور . ترلالرده استعمال اولنه‌ماز .

بل .— بل ایکی درلو اولوب بری « کورك بلی » دیکری « چتال بلی » در . (شکل ١ و ٢)

(شکل ١)

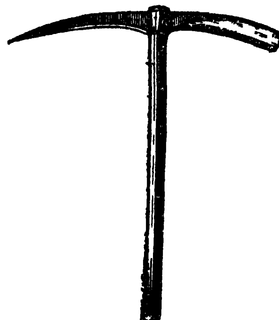
(شکل ٢)

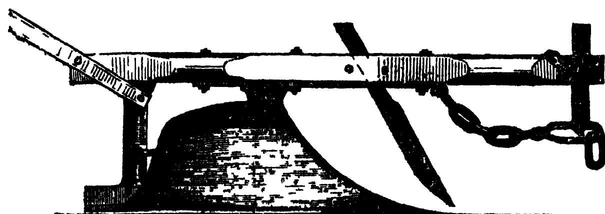
کورك بلی باغچوانلقده ، چتال بل کیریزمه‌ده قوللانیلور .

قازمه .— قازمه دخی باغچوانلقده و ترلالرده بیوك طاشلری چیقارمقده قوللانیلور . (شکل ٣)

(شکل ٣)

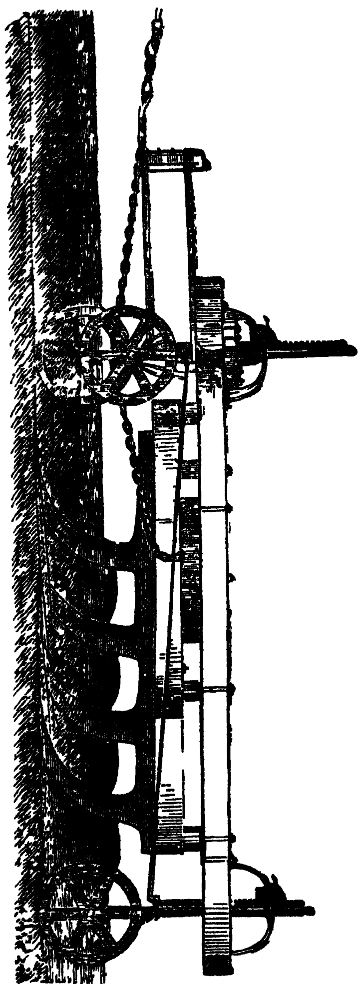

صبانه .— چفتچیلکده قوللانیلان قازمه ادواتی صباندن عبارتدر. بزده قوللانیلان اسکی صبانلر [قره‌صبان] نامیله معروف اولوب اوجی‌سیوری بردمیردن عبارت اولدیغی ایچون طوپراغی چویرمز. یالکز دیکنسه قطع ایدوب ایکی طرفه دویرر. بونوع صبانلرله طوپراق درین قازیلماز. حالبوکه آوروپاده استعمال اولنان صبانلر بویله اولمیوب طوپراغی درین قازار ومنتظماً برطرفه دویرر. بوصبانلرله قازیلان اراضیده مضر اوتلر محو ایدیلور. (شکل ٤)

(شکل ٤)

بوقاریده‌کی شکلده کوستریلن صبانك دمیری عادتا کورك شکلنده اولوب طوپراغی منتظم کسه‌ك حالنده برطرفه دویرر. بوندن بشقه بر قاچ دمیرلی صبانلرده موجود اولوب بونلر یوقاریده‌کی جنس قدر طوپراغی درین قازامامقله برابر دها زیاده اینجه‌تدیکی ودها چابق ایش کوردیکی ایچون سرت اولمیان طوپراقلرده قوللانیلور. (شکل ٥)

(شكل ٥) متعدد دميرلی صبان

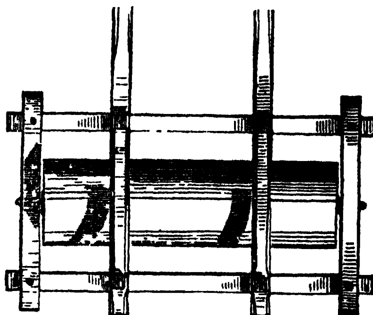
صبان واسطه‌سیله که‌سدك حالنده دوریلمش اولان طوپراق سورکی ایله اوفالدریلور ومردانه ایله دوزلنور .

سورکی، آلتنه‌سیوری دمیرلر قاقلمش برآلت اولوب برچفت حیوان واسطه‌سیله صبانلانمش اولان ترلا اوزرندن چکیله‌رك که‌سدك پارچه‌لانور وطوپراق کوشتدیریلور. برترلادن برقاچ دفعه سورکی چکیرمك لازمدر. یکیدن حاصل اولان مضراوتلر سورکی ایله یرلرندن چیقارق محو اولور . (شکل ٦)

(شکل ٦) سورکینك یاندن کورونشی

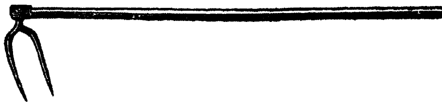
مردانه بوصورتده اوفالتدیرلمش اولان طوپراغی دوزلتمکه مخصوص اولوب شوسه انشاآتنده چاقل طاشلرینی کومك ایچون قوللانیلان استوانه‌یه مشابهدر. (شکل ٧)

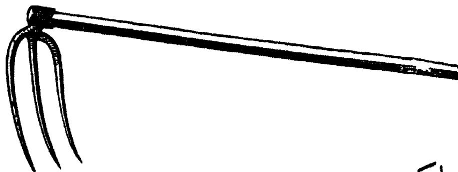
(شکل ٧) عادی مردانه

چاپه .— نباتات اکیلدکدن برمدت صکره طوپراق چاپه‌لانه‌رق کوشتلملی، وهوا وحرارتك نباتك کوکلرینه قدر کیرمسی قولایلاشدیرلملی، واراضی ده حاصل اولان مضراوتلر محو ایدلملیدر . بونکچون چاپه استعمال اولنور . فدانلر بر صره اوزرینه اکیلمش ایسه حیوان چاپه‌سی وبر صره اوزرینه اکیلدیکی حالده ال چاپه‌سی قوللانیلور. ال‌چاپه‌سی معلوم اولدیغی اوزره چتال ویادوز اولوب فدانلره ضرر ویرمیه‌جك صورتده اطرافنده‌کی طوپراغی کوشتمك ایچون دقت ایله قوللانلملی‌در. (شکل ٨ و ٩)

(شکل ٨)

(شکل ٩)

بارکیر چاپه‌سی فدانلر ماکنه ایله وبرصره اوزرینه اکیلمش اولان ترلالرده قوللانیلور. بونده بارکیرك خط مستقیم اوزرینه کیتمسنه پك زیاده دقت ایتمك لازمدر .

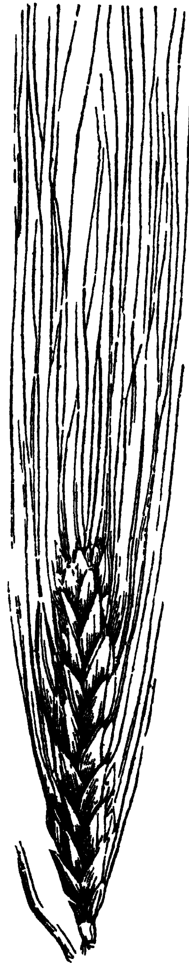
٤

حبوبات زرعی

١ — بغدای زرعی . — هرشیدن زیاده محتاج اولدیغمز شی بغدایدر. بغدای غدامزك اساسنی تشکیل ایدر. اوندن اکمك، دانه سندن بولغور یاپیلور. برمدت صووده براقیله رق نشاسته سی چیقاریلور. کپکی ،قاووزی ودانه لری آلنمش باشاقلری حیوانلرمز ایچون اك ایی غدادر. بوسببله بغدای زراعتنه اهمیت ویرمك ایجاب ایدر.

بغدای یا صوك بهارده یاخود ایلك بهارده اکیلور . صوك بهارده اکیلنه [قیش بغدایی]؛ ایلك بهارده اکیلنه [یاز بغدایی] دیرلر. بغدایك باشلیجه ایکی نوعی واردرکه : برینه « قیلجقلی بغدای»، دیکرینه «قیلچقسز بغدای» تسمیه اولنور. (شکل ١٠ و ١١) بغدای اکیله جك تارلا اولجه خفیف صورتده سورلملی. برقاچ کون حالی اوزره براقیلوب صکره درین قازان بر صبان ایله تکرار سورلملیدر . بوایکنجی سورمکده اولجه طوپراقده حاصل اولمش اولان مضراوتلرمحو ایدیلور. بعده طوپراقك اوزرندن سورکی لچیره رك (که سه ك) لری اوفالتملیدر .

بغدای بزده سرپمه وصاوورمه صورتیله اکیلورایسه ده ماکنه ایله برصره اوزرینه اکمك دها مناسب اولور. بوحالده تخمدن یاری یاری یه تصرف ایدیلور .برکوی اهالیسی مشترکاً برزرع

(شکل ۱) قلچسز بغدای

(شکل ۱۱) قلچقلی بغدای

ماكنه‌سی ایدینورلر ایسه هم تارلالرینی منتظم صورتده اکرلر، همده بوش یره تخم صرف ایتمش اولمازلر. وطوپراقده مضر اوتلر ظهور ایدر ایسه چاپه ایله آییقلامق قولای اولور.

بغدای سرپمه صورتیله اکلدکدنصکره ترلادن خفیف بر سورکی چکیره‌رك دانه‌لری ٤ و ٥ سانتیمترو یعنی تخمیناً بر آرشون پارمغی قدر طوپراقله اورتمك لازمدر. بغدایی اوسنه کوبره‌لنمش ترلالره اکمه‌ملیدر. کوبره دن برسنه صکره اکملیدر.

اکیلن بغدای دانه‌لری [١٩-٢٠] کون ظرفنده انتاش ایدر یعنی فیلیزلنور.

قیش بغدایی [٢٣٠ - ٢٨٠]، کونده یاز بغدایی [١٢٠-١٤٠] کرنده کماله ایرر.

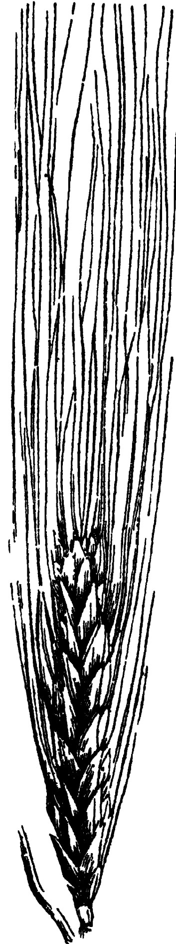
بغدای سرت اراضیدن حظ ایدر. خصوصیله یازین یاغموری آز اولان یرلرده مطلقا سرت طوپراقلره اکملیدر. یموشاق وقوملی طوپراقلره اکیلور ایسه قوراقلقدن متأثر اولور.

بغدای برسنه اول باقله، نخود، بزلیه کبی شیلر اکلمش اولان ترلایه اکلملیدر. برترلایه بربری ارقه‌سندن ایکی ودها زیاده سنه بغدای اکمك پك زیاده مضردر. بویله یاپیلور ایسه طوپراق کیتدکچه ضعیفلر، حاصلات سنه‌دن سنه‌یه ازالیر.

بغدای صاپلری صرارمغه باشلادیغی وقت حصاد ایدیلور. حصاد وقتی موقعه کوره دکیشر ایسه‌ده اکثر یرلرده حزیران وتموزده بغدای بیچیلور. بیچمك ایسه یا عادی اوراق ایله یاخود اوراق ماکنه‌سیله یاپیلور.

(شکل ١) قلچ‌سر بغدای

(شکل ١١) قلچقلی بغدای

ماكنه‌سی ایدینورلر ایسه هم‌تارلالرینی منتظم صورتده اکرلر، همده بوش یره تخم‌صرف ایتمش اولمازلر. وطوپراقده مضر اوتلر ظهور ایدر ایسه چاپه ایله آییقلامق قولای اولور.

بغدای سریعه صورتیله اکلدکدنصکره ترلادن خفیف بر سورکی چکیره‌رك دانه‌لری ٤ و ٥ سانتیمترو یعنی تخمیناً بر آرشون پارمنی‌قدر طوپراقله اورتمك لازمدر. بغدایی اوسنه کوبره‌لنمش ترلالره اکمه‌ملیدر. کوبره دن برسنه صکره اکملیدر.

اکیلن بغدای دانه‌لری [١٩-٢٠] کون ظرفنده انتاش ایدر یعنی فیلیزلنور.

قیش بغدایی [٢٣٠ - ٢٨٠]، کونده یازبغدایی [١٢٠-١٤٠] کونده کماله ایرر.

بغدای سرت اراضیدن حظ ایدر. خصوصیله یازین یاغموری آز اولان یرلرده مطلقا سرت طوپراقلره اکملیدر. یموشاق وقوملی طوپراقلره اکیلور ایسه قوراقلقدن متأثر اولور.

بغدای برسنه اول باقله، نخود، بزلیه کبی شیلر اکلمش اولان ترلایه اکملیدر. برترلایه بربری ارقه‌سندن ایکی ودها زیاده‌سنه بغدای اکمك پك زیاده مضردر. بویله‌یاپیلور ایسه طوپراق کیتدکچه ضعیفلر، حاصلات سنه‌دن سنه‌یه ازالیر.

بغدای صاپلری صرارمغه باشلادیغی وقت حصاد ایدیلور. حصاد وقتی موقعه کوره دکیشر ایسه‌ده اکثر یرلرده حزیران وتموزده بغدای بیچیلور. بیچمك ایسه یا عادی اوراق ایله‌یاخود اوراق ماکنه‌سیله یاپیلور.

— چاودار دخی انسانلرك تغذیسنه مخصوص بر محصولدر . اوندن یاپیلان اكمك بیاض اولمقله برابر لذتلی و بسلیجیدر . [شكل ١٢] بغدایدن زیاده صغوغه تحمل ایدر . بغدای ایچون مناسب اولمیان كوشك وفقیر طوپراقلره اكیلور. طوپراق، بغدای بحثده بیان اولنان صورتده احضار اولنور.

(شكل ١٢)
قیش چاوداری

اكیلن چاودار دانه‌لری [١٢-١٦] كون ظرفنده انتاش ایدر . ٢٨٠ - ٣٠٠ كونده كماله ایرر .

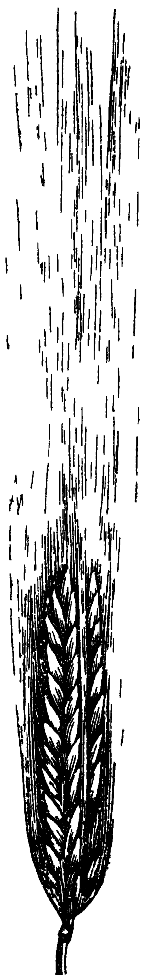
چاودارده بغدای كبی برسنه اول كوبره ویرلمش اراضی‌یه اكملیدر. بو محصول بغدای ایله برابر كماله ایرر ایسه ده تارلاده براز زیاده‌جه براقیلیر ایسه قاووزلری آچیلوب محصولك دوكولمك محذوری اولدیغندن اولجه بغدایی بیچوب بعده چاوداری بیچملیدر. زرع زماننده ایسه بالعكس اولجه چاوداری بعده بغدایی اكملیدر. چاودار ده بغدای كبی اوراق واوراق ماكنه‌سیله بیچیلور .

٣ آرپه زرعی .— آرپه حیواناتك اك مهم غداسیدر. آرپه عموماً قیلچیقلی اولوب دانه‌سی قاووزی ایچنده محفوظدر .

آرپه، پك آز حرارته محتاج اولوب پك سرعتله نما بولدیغندن بغدایك كاله ایرمدكی صغوق یرلرده بیله یتیشیر. دیكر جهتدن اك صیجاق یرلردهده حاصل اولور. یازارپه‌سی [۸۰-۱۲۰] كونده، قیش آرپه‌سی [۱۹۰-۲۵۰] كونده كاله ایرر. [شكل ۱۳]

آرپه اكیله‌جك ترلانك یالكز بردفعه سورلمسی كافیدر. آرپه دانه‌لرینك رطوبتلی یرلرده یارم بارمقدن بربارمغه قدر وقوراق محللرده بر بچق بارمق قدر طوپراق ایله اورتلمه‌سی لازمدر. آرپه كاله ایردكمده همان دوكلكه باشلادیغندن وقت گچیرمدن بیچملیدر. آرپه حیوانی یموشاق اولدیغی ایچون سائر حیوانلره مرجحدر.

٤ یولاف زرعی. — یولاف هرنوع اراضیده حاصل اولور. برترلایه بربری اردنجه ایكی اوچ سنه اكیله‌بیلیر. یكی آچلمش طوپراقلرده، اورمان بوزغونلرنده، باخصوص قوریدلمش اراضیده پك زیاده محصول ویرر. [۱۰-۱۲] كون ظرفنده انتاش ایدر [۱۰۰-۱۵۰] كون ظرفنده كاله ایرر. یولافك زمان حصادی همان

(شكل ۱۳) آرپه

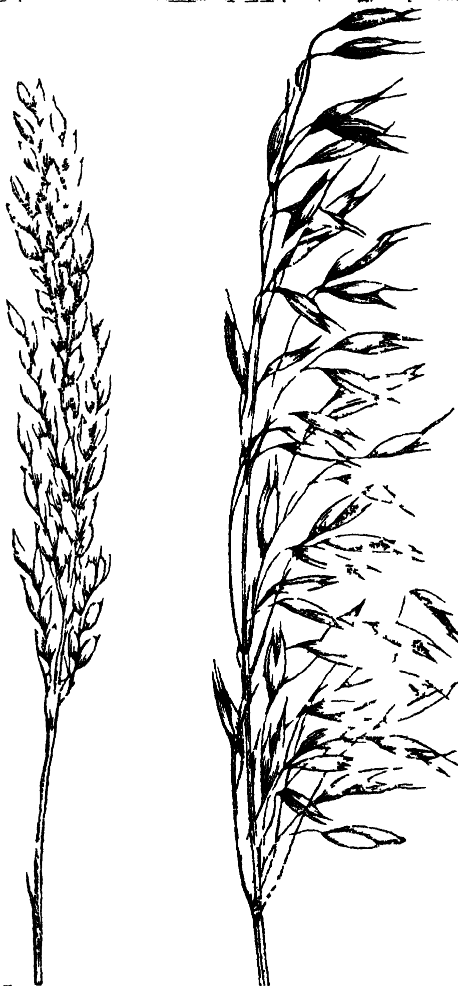
غیرمعین کیدر. برکوك اوزرنده بولنان دانه‌لربیله عین زمانده کاله ایرمز. اوسط طرفده‌کی دانه‌لرك تمامیله کاله ایرمه‌سی بکلنورسه آلت طرفده‌کی دانه‌لر قوریوب دوکیلور. اوسط طرفده‌کی دانه‌لر اك بیوك واك اغیرلری اولدیغندن تخم آلمق مطاوب ایسه انلرك کاله ایرمسنی بکلملیدر. حیوانانه یم اوله‌رق یدرمك مطلوب ایسه آلت طرفلری صارارمغه باشلار باشلاماز بیچملیدر [شکل ١٤ صحیفه ـ ١٩].

٥ پرنج زرعی . — پرنج اغذیهٔ انسانیه نك اك مهملرندن بریدر [شکل ١٥ صحیفه ـ ١٩].

پرنج علی‌العموم صولاق وصیجاق یرلرده حاصل اولور. بوسببله پرنج اکیله‌جك مواقعك صیجاق اولمسی واراضینك صو باصار یرلردن بولنمسی لازمدر . پرنج ترلالری مخصوص آچیلان جدوللر اعانه‌سیله صو آلتنده براقیاور. بوترلالره [چلتك] تسمیه اولنور. چلتکلرك بش آلتی پارمق قدرصو آلتنده قالمسی لازمدر. بونك ایچون اراضی ممکن مرتبه دوز اولملیدر .

پرنجی هنوز کوبره ویرلمش طوپراغه اکمك ایی دکلدر . طوپراق پك ضعیف اولورده مطلقا کوبره ویرلمك لازم کلیرسه صوك بهارده صباندن اول طوپراغه کوبره یاییله‌رق قار. یشدیریلور وقیشین حالیله ترك اولنور .

پرنج مایس اواخرینه قدر اکیاور. پرنج دانه‌لرینی اکلمدن اون ایکی ساعت قدر صوایچنده براقلیدر. چلتکاره صوصالیویریله‌رك جیفتجی صویه کیروب بغ ـ ای کبی سرپمه صورتیله پرنجی زرع ایدر. چلتکلرده

(شكل ١٥) بدنج

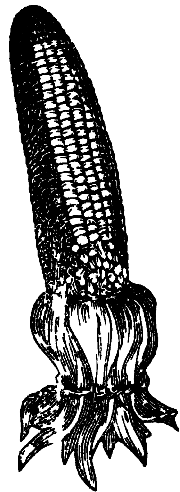
(١٤ ،) ولاف

صو آز اولور ایسه دها چابوق ایصینه‌رق طوپراغك حرارتی زیاده‌لشور. بالعکس صو چوغالورسه دها گچ ایصینه‌رق طوپراغك حرارتی آزالور. پرنج اکلدیکندن فایزلنه‌جکی زمانه قدر زیاده حرارته محتاج اولدیغندن چلتکده‌کی صو آزالنیلور. فلیزلندیکنی متعاقب تکرار صو صالیویره‌رك نبات بیودکچه صویك مقداری تزیید ایدلور. چلتکلر هوانی افساد ایدر. بو جهتله شهرلر جوارنده پرنج زراعتی منع ایدلمشدر.

٦ — مصر بغدایی زرعی. — مصر بغدایی «لازوت» و «توقوزوز» اسمیله دخی تسمیه اولنور برچوق انواعی واردر. بزده ذرع ایدیلن نوعك قوچانلری وسط بیوکلکده اولوب دانه‌لرینك رنکی قویو صاریدر. برقوچانده ١٢-١٥ صره واردر. برصره‌ده ٢٥-٣٠ دانه بولنور. فدانك بویی بربچق آرشون قدر بیور، بعضاً ایکی آرشونه یاقلاشیر. (شکل ١٦ و ١٧ صحیفه ٢١)

اخیراً آمریقادن برنوع مصرده‌ا جلب اولنه‌رق زراعت ایدلمکده‌در. بونك قوچانی بیوك اولوب دانه‌لری یاصی واوزوندر.

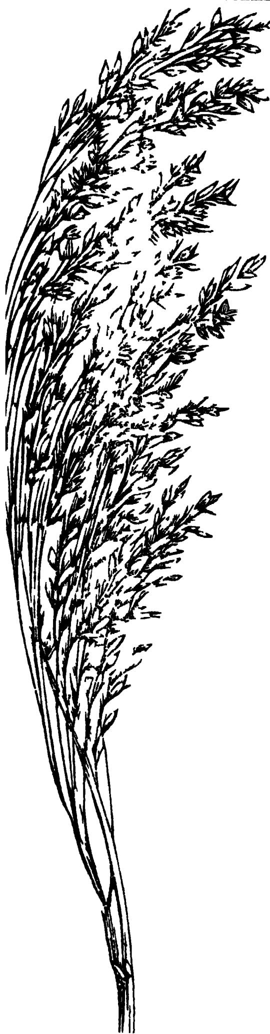
مصر، حرارتی زیاده اولان هرنوع محللرده نشوونما بولور. تخم ایچون آیریله‌جق دانه‌لرك اکیله‌جك زمانه قدر قوچانلری اوزرنده بولنمسی لازمدر. قوچانك آشاغی ویوقاری طرفنده‌کی دانه‌لر آلنمیوب یالکز اورته طرفنده‌کی دانه‌لر آلنورسه محصول دها ایی اولور.

(سكل ١٦ مصرى وچاس)

(شكل ١٧ مصر فدانى)

(شکل ۱۸)

مصر دانه‌لری بش آلتی سنه قدر قوهٔ انتاشیه‌لرینی یعنی فیلزلنمه خاصه‌سنی ضایع ایتمز. کلرندن تخمك اسکی اولمسنده بأس یوقدر.

۷ـ داری زرعی. داری صیجاق محللردن و کوشك و قوراق طوپراقلردن حظ ایدر. برودت و رطوبته تحمل ایده‌مز. مصرك کاله‌ایر دیکی اتلیلرده داری ده یتشیر. و کوشك طوپراقلره زرع اولنور. داری‌نکی آحنلاش طوپراقلرده پك برکتلی محصول ویرر. (شکل ۱۸). فقط ترلالرك مضر اوتلردن تماميله تطهیر ایدلمسی لازمدر. داری نیسان اواخرنده و مایس ابتداسنده زرع اولنور ایسه ده حزیرانده وحتی تموزده بیله اکلمسی ممکندر. طوپراق بر دفعه چاپالیر ایسه محصول برایکی قات تزاید ایدر.

دانه‌لری اتمئن داری صاپلری قویونلر ایچون پك موافق برغدادر .

٥

بقلیه فصیله‌سنه منسوب نباتات

بو فصیله‌دن مملکتمزده نخود، مرجمك، بقله وفصولیه زرع اولنور. فیك اوتی ایله بزلیه‌ده بونوعدندر. اشبونباتاتك کوکلری پك درینه کیدوب طوپراغی کوشك طوتار. حصاددن صکره طوپراقده قالان کوکلری اراضینك قوتی‌زیاده‌لشدیرر. بونلردن صکره اکیلن حبوبات زیاده محصول ویرر. بزم مملکتمزك اقلیمی واراضیسی بو نباتاتك زراعتنه پك زیاده الویرشلیدر. بومحصولاته هروقت مشتری بولنه‌بیلیر. ویرآز دقت ایدلدیکی حالده حبوباتدن زیاده کار براقیر .

١ــ نخود زرعی . ــ نخود کرك یشیلکن وکرك قورودقدنصکره سبزه مقامنده قوللانیلور . صاپلری وعلی الخصوص دانه‌سی بوینوزلی حیوانلر ایچون اك ایی برغدادر. نخود حرارتی ورطوبتی معتدل اولان اراضیدن حظ ایدر. زیاده قوراق ، زیاده یاغمورلی وزیاده صیجاق اراضیده محصول آز اولور.

بناءً علیه یاز مدتی بو قدر دوام ایتمین یرلرده زرع اولنه‌ماز. نخود ٤،٥ - ٥،٥ آیده کاله ایرر . (شکل ١٩ ـ صحیفه ٢٤)

نخود زرع اولنان اراضینك پك منبت اولماسی لازمدر. زیاده منبت طوپراقلرده یاپراقلری چوق وبیوك اولوب دانه‌سی آز

اولور. بو نبات هنوز کوبره ویریلن آراضی‌یه اکیلیوب کوبره ویرلدیکندن ایکی اوچ سنه صکره زرع اولنمليدر. برده بر دفعه نخود زرع ایدیلن طوپراغه اوزرندن درت بش سنه مرور

(شکل ١٩) عادی نخود

ایتمه‌دن تکرار نخود زرع ایتماملیدر. نخودحبوباتدن اول مارت اواخری و نیسان اواسطنده اکیلیر. نخودی سرپمه‌صورتیله اکمك ایی دکلدر. ایکی اوچ پارمق آره ایله صره‌واری اکمك دها موافقدر. نخود ترلالرنده کوریله‌جك مضر اوتلر ال ایله وچاپا ایله تیزلنوب چیقارلملیدر.

٢ـ مرجمك زرعی. — مرجك کوشك قوملی طوپراقلرده اکیلور. شرائط نماسی، اراضینك صورت احضاری نخوده مشابهدر.
(شکل ٢٠ ـ صحیفه ٢٥)

(شكل ٢٠) مرجمك

٣ـ بقلهٔ زرعی. بقله‌نك بقلداغی : روننده اوچدن یدی‌یه قدر دانه بولنور. بقله‌نك ایکی نوعی اواوب برینك بویی بر آرشونه، دیکرینك بویی ایکی آرشونه قدر چیقار. بقله‌ده نخود کبی حرارتی و رطوبتی معتدل اولان طوپراقلرده یتیشور . (شکل ٢١ ـ صحیفه ٢٦)

بقله ٥,٥ الی ٧ آیده کمالهٔ ایردیکندن موسم صیفی قیصه اولان یرلرده زرع اولنه‌ماز. انجق تازه سبزه مقامنده یشیل ایکن قوپارلمق ایستنلدیکی حالده دها صوغوق یرلرده‌ده اکیله‌بیلور . بقله‌دنصکره قیش

حیوانی اکمك یك مناسبدر. بقله ترلاسنه تازه‌ماندره کوبره‌سی ویریلور ایسه محصول زیاده اولور . بقله ، آلت طرفنده‌کی یفلداقلری تماماً قارارديغی زمان حصاد ایدلمور .

(شکل ٢١) بقله

٤ — فصولیه زرعی . — فصولیه همان هر نوع اراضیده نما بولور. محافظه‌سی ونقلی قولای اولدیغی، هر وقت مشتری بولمدرق صاتیله بیله جکی وکرك یشیل وکرك دانه حالنده صرفیاتی زیاده اولدیغی ایچون فصولیه زراعی. خیلی کار براقیر. صغوغه قارشی تحملسز اولدیغندن نیساندن ودها صغوق یرلرده مایسدن اول اکلمه‌مایدر.

(شکل ٢٢) چالی فصولیاسی

فصولیه اچ اوچ بچق آی ظرفنده کماله ایردیکی ایچون کچ اکیلمه‌سنده محذور یوقدر. اراضینك احضاری بقله ونخود بحثلرنده بیان اولنان اصوله مشابهدر. فصولیا هر نوع طوپراقده نما بولور ایسه‌ده کوشك وکوره‌لی طوپراقلردن دها زیاده حظ ایدر.

فصولیه‌نك باشلیجه اکی نوعی اولوب بریده برفصولیه‌سی دیکرینه چالی فصولیه‌سی (شکل ٢٢) تسمیه اولور. کرك بر فصولیه‌سنی وکرك چالی فصولیه‌سنی اوجاقلره اکملیدر. آنجق بر فصولیه‌نك اوچ درت پارمق آره ایله صره‌واری اکلمه‌سنده محذور یوقدر. چالی

فصولیه‌سی ایچون یارم الی بر آرشون مربعنده اوجاقلر آچیلوب اورته سنه بر قازیق دیکیلور و اطرافنده یدیدن اونه قدر تخم براقیلور . فصولیه دانه‌لری مختلف زمانده کاله ایره جکندن کاله ایرنلر طوپلانوب دیکرلری براقیلور . بویله‌جه الك یوقاروده‌کی بقلداتلر طوپلانجه‌یه‌قدر محصول طوپراغده قالور.

بزایه زرعی‌ده فصولیه زرعی کبیدر .

٦

یومرو کوکلی پاتاتس زرعی

١- پاتاتس زرعی. — پاتاتس کوکلری غایت درینه کیدن نباتاتدن اولوب کوکلرنده حاصل اولان حدبه‌یعنی یومرولری آلمق ایچون اکیلور . پاتاتسك کوکنده‌کی یومرولرده زیاده مقدارده نشاسته واردر . انسانی وحیواناتی بسلر .

پاتاتس‌نغدای زراعتنك ممکن اوله‌میه‌جغی درجه‌ده صغوق اولان‌یرلرده دخی یتشور.

پاتاتس قومـلی‌وکوشك اراضیدن حظ ایدر. اورمان ومرعی بوزغونلرنده‌دخی برکتله‌یتشور. مانده‌ره‌کوبره‌سی ویرلمش‌اراضی‌یه اکیلورایسه زیاده محصول‌آلنور. طوپراقده براز کبرچ بولنورسه محصول لذتلی اولور.

ترلاده یارم ارشـون آره ایله چیزکیلر چیزلوب پاتاتس‌بو چیزکیلر اوزرینده اکیلور. آره‌لری(٦ ٨)پارمقدن‌زیاده‌اولمامیدر و(٣ ٤)پارمقدن زیاده طوپراقله اورتمه‌ملیدر.

پاتاتس یومرولری برایکی کون کونشده قوریدبلوب اویله اکیلور ایسه محصول زیاده اولور.

یومرولر بیوك ایسه اوزونلغنه ایکی‌یه بولنیدر. کوچك ایسه هیچ بولندن طوپراغه آتلیدر. پاتاس ترلالرینی مضر اوتلردن تطهیر ایتمك پك لازمدر. ایجابنه کوره ایکی اوچ دفعه چاپالانوب طوپراغی تمیزلملی وفدالرینك کوکارینی طوپرا ایله طولدرملیدر.

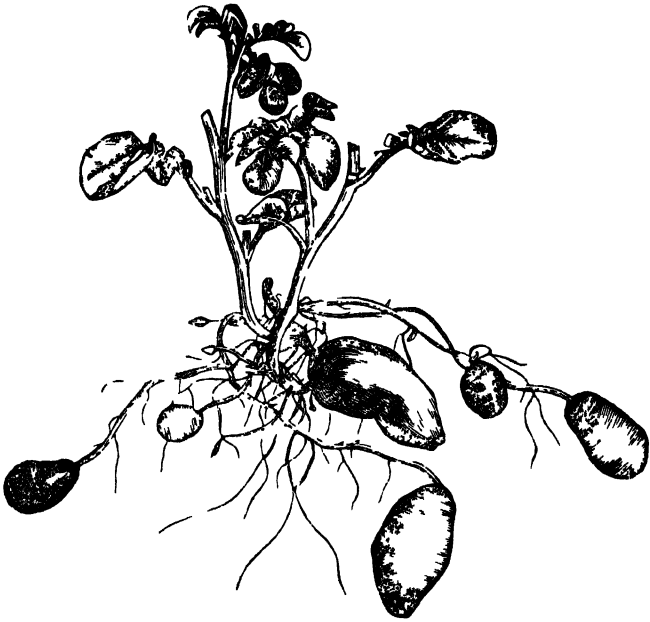
پاتاتس یاپراقلری تماماً صارارديغی وقت ایچه‌کاله ایرمش اوله‌جغندن او زمان حصاد اولنور. بو محصول یاز صوباتندن صکره اکیلور. اندن صکره حصاد اولنور. (شکل ٢٣ ـ صحیفه ٣٠) بوسبیله کرلنزرعی، کرك حصادی چفتجیلك ایشلری خفیف اولدیغی وقته تصادف ایدر.

٧

یاپراقلری آلنان نباتاتك صورت زرعی.

١ — *توتونك زرعی* — توتون ایچمك غایت مضردر. بالخصوص چوجقلر ایچون پك فنادر؛ پك عیبدر. مع مافیه توتونه مبتلا اولانلر چوق اولدیغندن محصوله دائما مشتری بولنق قولایدر. بوجهتله توتونی ایچمك ایچون دکل، صاتمق ایچون زرع ایتملیدر.

توتون یموشاق ودرین طوپراقلردن، صیجاق یرلردن، روزکاردن محافظه‌لی صرتلردن حظ ایدر. توتون ترلالرینه کوبره ویرمك لازمدر.

(شکل ۲۳) پاتاتس

صیغیر کوبره‌سی ایله طوپراقده بیتن مضر اوتلرك یاقیلمه‌سندن حاصل اولان کول توتون ایچون فائده‌لیدر . قیون کوبره‌سی ایی دکلدر.

طربزون ولایتنده توتون ترلالرینه خمسی بالیغی سرپرلرکه توتون ایچون پك ایی بر کوبره‌در .

توتون اولجه اولکاره اکیله‌رك فدا یتشدیریلور. بعده فدالر ترلالره دیکیلور . فدالری صره‌واری دیکمك وصره‌لرك اره‌لری

قولایلقله چاپالانه‌جق قدر آچیق بولنمق لازمدر. توتون ترلالرنده نباتات سائره‌دن هیچ برشی بولنمامایدر. فدالر دیکلدکدن اون بش یکرمی کون صکره بر دفعه چاپالانه‌رق هم طوپراق کوشلتیلیر، هم‌ده مضر اوتلر محو ایدیلور. هر لزوم کورلدکجه تکرار چاپه‌لانور واوچنجی چاپه ده نباتاتك دیب یاپراقلری قوپاریلوب آتیلور وفدالرك دیبی طولدیریلور.

اغستوس ابتدالرنده توتون یاپراقلری صارارمغه باشلار. کوکدن اعتباراً ایکنجی واوچنجی صره‌ده بولنان یاپراقلر الك عادی نوعی اولوب آیریجه طوپلانور. دها یوقارو‌ده‌کی (انا یاپراغی) تسمیه اولنان اوچ چفت یاپراق توتونك الك مقبول قسمی اولوب بوده آیریجه طوپلانور. بونلردن یوقاریکی ایکی چفت یاپراق بودرجه مقبول اولمدیغندن بوده آیری طوپلانور. دها یوقاریده حاصل اولان یاپراقلر ایشه یراماز. (شکل ۲٤ و ۲٥)

(شکل ۲٤) کیش یاپراقلی توتون

طوپلانان یاپراقلر برابکی کون کونشسز محلده براقلدقدنصکره ایپه دیزیلیر. و(١٥-٢٠) کون کوندوزلری کونشه وضع اولنه رق قورودیلیر. بعده دنك یاپیلور. توتونك بوصورتله تربیه سی پك مهمدر.

(شکل ٢٠) دار یاپراقلی توتون

زیرا محصولك مقبولیتی چوقلغنده دکل جنسنك ایی اولمه سنده اولدیغندن آنا یاپراقلرینی دیکرلرینه قاریشدرمامق لازمدر.

٨

الیافی آلنان نباتاتك صورت زرعی.

١ — کتانك زرعی. کتان دیش قبوغی ایله کوده سی آره سنده کی انجه الیافی یعنی ایپلکلری ایچون اکیلور. بو ایپلکلر غایت انجه اولوب بوندن

طوقونان بزلره کتان بزی دیرلر. بعضاً ده کتانی تخملرینی آلمق ایچون اکرلر. کتان صیجاق ورطوبتلی مملکتلرده یتیشیر. خفیف ودرین طوپراقلر دن حظ ایدر. کتانی بر ترلایه یدی سکز سنه‌دن اول تکرار اکمه‌ملیدر. کوبره‌لی ترلالره اکیلن کتانك لیفلری قالین اولدیغندن کوبره‌دن برسنه صکره اکمك دها فائده‌لیدر.

کتان ترلالری غایت ایی سوریلوب اینجلتلمش اوللیدر.

(شکل ۲٦) کتان

برده الیافی آلنه‌جق کتانی غایت صیق اکملیدر. صیق اکیلور ایسه فدانلر قالینلاشه‌میه‌رق جیلیز قالیر. ملك اینجه اسکول‌ده جیلیز فدانلردن حاصل اولور (شکل ۲٦).

تخملر ایکی سنه‌لك اوللیدر. بر سنه‌لك کتان تخمی زیاده محصول ویرمز. مارتدن حزیرانه قدر کتان اکیله‌بیلیر. ترلانك بوینجه تخملر صاورولدیغی کبی برده هر صنا آ کلملیدر. بو صورتله هم صیق اکلمش، هم ده هر تخم ایچون ممکن مرتبه مساوی محل ویرلمش اولور.

الیافنی آلمق ایچون کتان چیچکلری دوکیلور دوکلمز حصاد اولنور . تخمی آلنمق ایستنیر ایسه تمامیله کاله ایرنجه‌یه قدر براقلیدر . هم لیف وهم تخم آلمق ایچون بوایکی زمانك آره‌سنده حصاد اولنور . فقط بوحالده هم تخم تمامیله کاله ایرمه‌مش اولور هم‌ده الیافی سرت وقالین اولور .

کتانی تخم ایچون آیری والیاف ایچون آیری اکمك هر حالده دها فائده‌لیدر .

کتان بیچلمز ؛ کوکنه یقین یردن طوتیلوب چکیله‌رك چیقاریلور . دمت واستیف یاپیله‌رق هرطرفی قوریدیلور . برمدت ترلایه یایوب آره صره چویرمك یاخود مخصوصاً یاپلمش اولان صندوقلره طولدیروب نهر وچای درونته یاخود بر حوضه براقق صورتیله الیافی کووده‌سندن تفریق اولنور .

٢- کنویر زرعی- کنویر دخی الیافنی وتخمنی آلمق ایچون اکیلور . تخملرندن چیقاریلان یاغ بویاجیلقده قوللانیلور . کنویر همان هرنوع اراضیده نشوونما بولور . روزکارلی یرلرده لیفلری قالین وسرت اولور .

کنویر کوبره‌لی طوپراقلره اکیلور ایسه محصول ایی اولور . کنویردن صکره ترلایه بغدای وسائر حبوبات اکملیدر . کنویر نیسان آیی ظرفنده وصغوق یرلرده مایسده اکیلور .

(شكل ٢٧) كسنوير

لیفارینی آلمق ایچون چیچکلری دوکیلور دوکمز حصاداولنور. (شکل ٢٧ ـ صحیفه ٣٥). بونلری بچمك ممکن ایسه‌ده کتان کبی چکوب طوپراقدن چیقارمق دها مناسبدر. چیقاریلان فدانلر بوبلوری نسبتنده تفریق اولوب قوریدبلور. بعده صویه باطیریله‌رق درت کوندن برهفته‌یه قدرصو درونده براقیلور. صکره چیقاربلوب تکرار قوریدیلور ودوکلوب الیافی آیریلور. کنویردن ایپ و حالات یاپلدیغی کبی چوال وکتانه مشابه انجه بزلرده طوقونور.

٣ـ *پموق زرعی*ـ پموق صیجاق اقلیملرده ودرین طوپراقلرده حاصل اولور. طوپراق ایی قازیلوب کوشه‌دلمش اولملیدر. پاموق مارت اواسطندن نیسان نهایتنه‌قدر اکیله‌بیلور. تخملرك ممکن مرتبه بیوك اولمسنه دقت اتملیدر. اکمه‌دن‌اول اوزرنده‌کی پموق تللری تماميله چیقمق ایچون طوپراقله اووملی و ٢٤ ساعت قدر صو ایچنده براقلیدر. پموق چاپه‌یه محتاج اولدیغندن‌صره ایله اکملك‌مناسبدر.

پموق، قوزه‌لری صاراروب آچلدیغی وقت همان حصاد ایدلملیدر. پموق چکردکلرندن یاغ چیقاریلور وکوسبه‌سی حیوانانه ویریلور (شکل ٢٨ـ صحیفه ٣٧).

(شکل ۲۸) پموق

یاغی وعصاره‌سی آلنان نباتاتك صورت زرعی

نبـاتاتك جمله‌سی دانه‌سی یا یاپراغی ویاخود الیافی آلمق ایچون اکلمز . بعضـلرینك‌ده دانه‌لرینی ازه‌رك چیقـان یاغنـدن یاخود نباتاتك بعض یرلرینی چیزه‌رك آقان عصاره‌سندن استفاده ایچون زرع اولنور .

بومثللو مزروعاتك حاصـلاتنی صـاتش محللرینه نقل ایتمك قولای اولدیغی کبی هر وقت مشـتری بولنـه‌جغندن وفیئاتلری دائمـا تبدل ایتمیه‌رك اولدقجه ثابت قالدیغنـدن وحبوباتدن اول حصاد اولنه‌رق صاتیله‌بیله‌جکی جهتله چیفتجی اك زیاده محتـاج اولدیغی زمانده پاره بوله‌بیله‌جکندن بونلرك زراعتندن خیلیجـه استفاده ایتمك ممکندر .

« نباتات دهنیه » تسمیه اولنان اشـبو مزروعات میـانده شایان ذکراولانلری « خشخاش » و« صوصام » ایله « قولزا»دن عبارتدر .

١ خشخاش زرعی — خشخـاش قیش حبوباتنك یتشـدیکی اقلیملرده یتشیر . یموشاق‌ودرین طوپراقلردن حظ ایدر . سرت ورطوبتلی یرلرده ایی نما بوله‌ماز (شکل ٢٩ صحیفه ٣٩).

(شكل ٢٩) خشخاش

یاغی وعصارەسی آلنان نباتاتك صورت زرعی

نبـاتاتك جملەسی دانەسنی یا یاپراغنی ویاخود الیافنی آلمق ایچون اکلز . بعضـلرینكدە دانەلرینی ازەرك چیقـان یاغنـدن یاخود نباتاتك بعض یرلرینی چیزەرك آقان عصارەسندن استفادە ایچون زرع اولنور .

بومثللو مزروعاتك حاصـلاتی صـاتش محلارینە نقل ایتمك قولای اولدیغی کبی هر وقت مشـتری بولنـەجغندن وفیئاتلری دائمـا تبدل ایتمیەرك اولدقجە ثابت قالدیغنـدن وحبوباتدن اول حصاد اولنەرق صاتیلەبیلەجکی جهتلە چیفتجی اڭزیادە محتـاج اولدیغی زماندە پارە بولەبیلەجکندن بونلرك زراعتندن خیلیجـە استفادە ایتمك ممکندر .

« نباتات دهنیە » تسمیە اولنان اشـبو مزروعات میـاننده شایان ذکراولانلری « خشخاش » و« صوصام » ایلە « قولزا »دن عبارتدر .

۱ خشخـاش زرعی ــ خشخـاش قیش حبوباتنك یتشـدیکی اقلیملردە یتشیر . یوشاقودرین طوپراقلردن حظ ایدر . سرت ورطوبتلی یرلردە ایی نما بولەماز (شکل ۲۹ صحیفە ۳۹).

(شكل ٢٩) حشحاش

خشخاش اکیله‌جك اراضی‌یی صوك بهارده درین اوله‌رق بردفعه سورملی وایلك بهارده تکرار سوریله‌رك وبارکیر چاپه‌سی ویاال چاپه‌سی وطیرمیق ایله‌طوپراغی‌ایجه اوفالدوب کوشتملیدر .

خشخاش مارت ونهایت نیسان ظرفنده سرپمه صورتیله زرع اولنور .

دانه‌لری غایت اوفاق اولدیغندن اینجه قوم ویا کول ایله قارشدیروب اکلیدر .

تخملر ۱۵-۲۰ کون ظرفنده فلیزلنور . بر بچق آی صکره تازه فدانلرده درت بش یاپراق حاصل اولور . ایشته بووقت اراضی‌یی مضر اوتلردن تمیزلمك وصیق فدانلری تمیزلمك ایچون بردفعه واون بش کون صکره تکرار چاپه‌لنور .

خشخاشی روزکارلی یرلره اکه‌ملیدر. اکیلورایسه فدانلری ممکن مرتبه صیق بولندیرمغه چالشملیدر.

خشخاش ایکی نوع اولوب برینه آچیق خشخاش دیکرینه قپالی خشخاش دیرلر. آچیق خشخاش کاله ایردیکنده آچیله‌رق تخملری دوکیلور . قپالی خشخاش آچلماز . آفیون آلمق ایچون «آق خشخاش» تعبیراولنان دیکر برنوع زرع اولنور.

قپالی خشخاش براز کیج حصاد ایدلسه‌ده بأس یوقدر .
آچیق خشخاشه کلنجه کله‌لر آچیلور آچلماز محصول قالدیرلملیدر .

محصول دها ترلالرده ایکن کله‌لری برطوربه ایچنه سیلکه‌رك تخملر آلنور. صکره بدنلری چکیله‌رك کوکاریله برابر چیقاریلور ایسه تخملر هیچ ضایع اولماز .

قپالی خشخاش ایسه تمامیله قورودقدنصکره کله‌لر قیریله‌رق ایچندەکی تخملر آلنور .

خشخاشك دانه‌سندن یاغ چیقارلدیغی کبی بوندن مقبول بر محصولی دها واردرکه اوده عصاره‌سیدر .

نباتك هر طرفنده اساسی، « فورفین » تسمیه اولنان زهرلی ماده‌دن عبارت برعصاره واردر. بو عصاره یعنی صو اك زیاده کله‌لرده بولنور. کله‌لرك اوزرنده‌کی چیچکلر دوکیلوب چیپلاق قالدیغی زمان، کله‌لرك یشیل رنکی زائل اولمسندن، بر چاقی ایله یاخود مخصوص بوایش ایچون یاپلمش زنبرك ایله کله‌لر چیزیلور. چیزکیلردن بیاض برعصاره آقه‌رق بش دقیقه ظرفنده قورور. رنکی سیاهه مائل صاری اولور. بوصورتده ترلاده بررنجبر کله‌لری چیزر، دیکری چیقان عصاره‌لری چاقی ایله قازیه‌رق بر قاب درونده طوپلار. بوعصاره روزکارسز بریرده قوریدیاور. طبابتده قوللانیلان آفیون ایشته بوصورتله حاصل اولور.

آفیون آلمق ایچون کله‌لری چیزمك دانه‌لرك مقدارینه تأثیر ایتمدیکی کبی حاوی اولدقلری یاغك مقدارینه دخی تأثیر ایتمز.

٢— صوصام زرعی. — صوصامدن چیقاریلان یاغه (شیرلاغان) یاغی دیرلر. ١٠٠ اوقه صوصامدن اللی اوقه قدر یاغ چیقار (شکل ٣٠).

(شکل ٣٠) صوصام

صوصام هم صغوق وهم صیجاق اقلیملرده نما بولور. بو جهتله ممالك محروسهٔ شاهانه نك همان هرطرفی صوصام زرعنه مساعددر. انجق صیجاق وقوری محللرده صیوازمق ایجاب ایدر.

صوصام ترلالری غایت ایی سوریلوب چپالندقدن صکره صاوورمه صورتیله اکلیدر. برمدت صکره چپالنه‌رق صیق فدانلر چیقاریلوب هرفدانك آره‌سنده ایکی ارچ پارمق بوشلق براقیلور.

زمان حصاد کچر ایسه قوزه‌لر آچیلوب دانه‌لر دوکوله. جکندن نباتده صاریلق وقوزه‌لرده قیرمزیلق باشلار باشلامز چکه‌رك کوکلرندن چیقاریلور یاخود بچیلور. بعده دمت یاپیله‌رق قوریمق اوزره ترلاده براقیلور وقورودیغنده دکنك ایله اوریله‌رق تخملری آلنور. برکتلی سنه‌لرده برکوك اوزرنده ۳۰۰ ـ ٤۰۰ قوزه حاصل اولور. صوصام پك زیاده محصولداردر.

۳ — قولزا زرعی. — قولزایه روم ایلیده (راپیچسا) دیرلر. (یبانی لخنه) اسمیله ده معروفدر. قولزانك بغلداقلری درونده‌کی دانه‌لرندن چیقار یلان یاغ صنایعده و با خصوص ماکنه‌لرده قوللانیلور. یاغی چیقدقدنصکره قالان کوسبه‌لری سمیردیجی برغدادر (شکل ۳۱ صحیفه ٤٤).

(شکل ۳۱) قولزا

قولزا طرابلس غرب‌ك حلب و سوریه حوالیسنك صیجاق اقلیملرنده‌ده بولدیغی کبی قسطمونی وسیواس کبی صغوق یرلرده‌دخی یتیشور. محصولك نقلی قولای اولوب هر وقت مشتری بوله‌جغی ایچون الدن چیقارلمسی اسان اولدیغی جهتله زراعتندن استفاده ایدیله‌بیلیر.

قولزا صیغر گوبره‌سی ویرلمش اولان اراضی‌یه اکلملیدر. قولزا تارلالری غایت اهتماملی سورلملی، طاشلری آییقلانوب طوپراق گوشك حالده بولنملیدر.

قولزا موقعه کوره حزیراندن تموزه قدر اکیله‌بیلور . هر حالده قیشک ورودندن اول فدانلرك برودت شدتنه تحمل ایده‌بیله‌جك درجه‌ده بیومسی لازم اوله‌یغندن زرع زمانی مملکتك اقلیمنه تابعدر . تخم ایچون بیوك دانه‌لر انتخاب اولنور وصوڭره اوزرینه اکیلور . صیره‌لرك آره‌سی اراضینك قوتنه کوره ٤ — ٦ پارمق اولملیدر .

قولزا صوڭ بهارده اکیله‌بیلدیکی کبی ایلك بهارده‌ده اکیله‌بیلیر . زمان حصادی ایی بیله‌رك محصولی تام وقتنده قالدرمق قولزا زراعتنده‌اك زیاده دقت ایدیله‌جك جهتدر . وقتندن اول وصوڭره حصاد ایدیلور ایسه دانه‌لرك حاوی اوله‌یغی یاغك مقداری تناقص ایدر .

ترلانك یشیل رنکی زائل اوله‌رق فدانلر قیرمزی وصاریه برورنك آلمغه باشلادیغی آنده همان بیچملیدر .

حیوانات اهلیه

١

برحیوان نصل بیور ؟

چوجقلر ، هپکز بیلیرسکز که حیوانلر تولید ایدرلر . یعنی یاوروﻻرلر . برحیوان ده طبق انسان کبی بر بابا وبر آنانك محصولیدر . هرجوجق آز چوق اناسنه باباسنه بکزه‌دیکی کبی هرحیوانده مطلقا اناسنه باباسنه بکزر .

بو مشابهت یعنی بکزه‌یش یالکز اشکال خارجیه‌سی اعتباریله دکلدر . کوزی قاشی الی ایاغی والده‌سنه ویاپدرینه بکزه‌دیکی کبی قوتی جثه‌سی دخی انلره بکزر . خسته‌لقلی قوتسز ضعیف اولان ایکی مخلوقدن حاصل اولان یاورولرده خسته‌لقلی ، قوتسز ضعیف اولور .

بو سببدنطولایی ایی دول یتشدرمك ایچون هرشیدن اول دامزلقلر ایی اولملیدر . یاورولر طوغجه یه قدر والده‌لرینك قاریله طوغدقدنصکره برمدت ده سودیله بسلنیر . بونك ایچون کبه وامزکلی اولان حیوانلر غایت ایی بسلنملیدرکه یاورولر غدادن محروم قالمسون . بویله یاپیلماز ایسه حیوانلرمزه والده‌سنك سودی کفایت ایتمدیکی جهتله آچ قالان ویا وقتندن اول اکمك وبوﻻماچ کبی شیلرله بسلنان چوجقلر کبی ، ضعیف وجیلیز قالور .

سوددن کسلدکدنصکره‌ده حیوانلر ایی بسلنمیلیدر . محتاج اولدیغی غدادن محروم قالیرسه وجودلری سرپیلوب جسامت وقوهٔ طبیعیه‌لرینی بوله‌مازلر. کرك قوتلری وکرك جسامتلری محدودقالور.

وجود حیوان برماکنه‌یه بکزر . ماکنه‌لر بخار قوتی ایله ایشلدیکی کبی ماکنهٔ حیوانیه دخی غداقوتیله ایشلر . غداسی مکمل اولمازایسه ماکنه‌نك انتظامی بوزبلور. نهایت حرکتدن محروم اولور . حیوانلرك مسکنلری یعنی آخور ، ماندره ، کومس کبی یرلر دخی منتظم اولملیدر .

کونشك ضیا وحرارتی بوراله کیرملی، هوا هرطرفندن سربستجه جریان ایتملیدر . قرانلق، دار، هواسز مسکنده بسلنان حیوانلر برچوق خسته‌اقلره اوغرارلر . نهایت وقتندن اول تلف اولوب کیدرلر .

هر ذی حیات هوا ضیا وحرارته محتاجدر . بوندن بشقه حیوانلر شدتلی هوا جریانه معروض بولندیرلمامل وصغوقك شدتندن محافظه ایدلمیدر .

اشبوتفصیلاتدن اکلاشلدیغنه کوره برحیوان دیشی وارککك ایکی جنسك برلشمسندن حاصل اولور . اولجه والده‌سنك قانی وسودیله بسلنور . دها صکره نوعنه، اعضای وجودینك صورت تشکلنه کوره معین ومحدود بعض غدالرله تغدی ایدر . هوا، حرارت، ضیا ایله محافظهٔ حیات ایدر برمخلوقدر .

بناء عليه حيوان يتشديرمكده اولا دامزلق انتخابى ثانياً حمل وارضاع زمانلرنده ديشى حيوانك صورت تغذيسنى ثالثاً حيوانك غداسنى رابعاً مسكننى نظر دقته آلمق ايجاب ايدر .

١ — دامزلوه انتخابى . — يوقاريدنبرى ايضاح ايتديكمزكبى دوللر دامزلقلرك اوصافنى توارث ايدرلر . ايى جنس حيوان يتشديرمك ايچون مطلقا ايى جنس دامزلق بولنمق ايجاب ايدر .

فقط اول امرده يتشديريله جك حيواندن نه صورتله استفاده اولنه جغى يعنى هانكى ايشده قوللانيله جغى اولجه تعيين اولنمليدر . مثلا يرلى كوزل قماش ياپلمغه مخصوص تويلرى غايت اينجه قويون يتشديرمك ايچون بشقه دامزلق ، انلردن چوق دول آلمق ايچون ده ينه بشقه دامزلق انتخابى لازمدر . چيفت سورمك ايچون قوتلى صيغر وياخود غابت بول سود ويرر اينكلر عينى دامزلقدن حاصل اولماز . خلاصه دوللردن نه صورتده استفاده اولنه جغى اولجه تعيين اولنه رق اكا كوره دامزلق بولمليدر .

٢ — دامزلقلرك تغذيسى . — دامزلق اركك حيوانلرى وجوددن دوشميه جك ، قوتنى ضايع ايتميه جك صورتده بسلمليدر . بونلرك چوق سميروب ياغلانمسى مضردر . آنجق ايى بسلنميوب ضعيف وجيليز قالمسى دها فنادر .

دامزلق ديشى حيوانلره كلنجه كه حيوانلر هم كنديلرينى هم ياورولرينى بسليه جكلرندن بونلرك يملرينه دها زياده دقت

ایتمك ایجاب ایدر . کبه حیوانلره ویریلان یم زیاده مقدارده مواد مغذیه یی حاوی اولمقله برابر حیوانی یاغلاندیره جق درجه ده اولمامليدر .

زمان حالده هضمسزلق واسهال یاورویه ضرر ویره جکندن هضمی زور اولان غدا ویرلمامليدر . کبه حیوانلری سربست براقوب کزدرمك وقصراقلری، وجودلرینی یورمیه جق درجه ده خفیف ایشلرده قوللانمق ، تولید ایتملرینی یعنی طوغورمه لرینی قولایلشدیریر . روزکار التنده ورطوبتلی وصغوق یرلرده براقمق، وترلی ایکن صغوق صو ویرمك، تحملندن زیاده یورمق، شدتله ضرب ایتمك، پك زیاده مضردر.

یاورو والده سنك رحمنده بیویه رك، تشکلات بدنیه سی تمام اولدقده ، رحمك تقلصی یعنی صیقشمسیله خارجه آتیلیر . بو کیفیته تولد دیرلر .

تولید یعنی دوغورمق، هرحیوانده، زیاده آغری وصانجی ایله بوتوعبولور. مدت تولید یعنی اغریلرك ظهورندن یاورونك طوغدیغی زمانه قدر کچمش مدت، هرحیوانده وهرحالده مختلفدر.

تولیدن صکره حیوان زیاده یورغون اولدیغندن یمنه وصوینه دقت ایتملیدر . حیوانك صویی ایلیق اولملی، غدا اوله رق قوری

اوت ، طوزلی صوده ایصـلادلمش کپك ودوکلش آرپه ویولاف ویرملیدر.

آغز تعبیر اولنان ایلك سود یاورولر ایچون الزمدر. یاورولر ، غدای طبیعیلری اولان سوددن وقتندن اول محروم ایدلمامليدر . یاورولرك دیشلری کسب قوت ایدوب تازه چایر وسـائره یمکه آلیشدقجه سودك مقداريني تدریجاً ازالتمق ممکن اولور.

۳ — تنفس . — (جان بوغازدن کلیر) ضرب مثلی انسانلر حقنده اولدیغی کبی حیوانلر حقنده دخی طوغری بر سوزدر . یعنی جانلی اولان هر مخلوق ، ایاغنی قلداتمق ایچون بیله ، وجودندن بر قوت ، بر ماده صرف ایدر . حیوانك نفس آلمسی ، اسـتراحت ایتمسی ، اویومسی ، یاتوب قالقمسی ، یوك طاشیمسی ، عربه چکمسی ، چفت سورمه سی ، خلاصه هر حرکتی وجودندن صرفیات وقوعنی موجب اولور.

بو صرفیاتی غدا یعنی یم ایله ، یرینه قومق ایجاب ایدر. بر اوکن یمك یمامش اولان انسان نه حاله کلیرسـه حیوانده طبق اویله در . ایی بسـلمیـان ، میوه وسـائر آبور جوبور شـیلری معده سنه دولدیران انسانلر نصل قوتدن دوشر ، ضعیفلر ، خسته لنور ایسه مناسبتسز شیلر ویریلان حیوانده بویله اولور .

چفت سـورمك ، عربه چکمك کبی ایشلر ، حیوانك تحمل

ایده بیله‌جکی درجه‌ده اولدیغی وبو ایشلر ایچون وجودندن صرف ایتدیکی قوت غداء ایله یرینه قوندیغی حالده، حیوان ایچون هیچ بر زورلغی موجب اولمدقدن بشقه، جیمناستیق مقامنه قائم اوله‌رق، وجودینك قوت بولمسنه بادی اولور. لکن، مثلا طاشیجی مرکبلری، وکرا عربه‌لری بارکیرلری کبی، کونده‌اك آز اون سکز ساعت چالشدیریلور وبعض چفتجیلرده کورلدیکی وجهله، حیوانه ممکن مرتبه آز یم ویرمك کار عد اولنور ایسه، ایشته او زمان زواللی حیوانلرك حاللری یمان اولور. کیتدکجه ضعیفلارلر، وقتندن اول قوتدن دوشرلر. بونلردن حاصل اوله‌جق دوللرده کندیلری کبی حالسز، اقتدارسز اولور. بش، آلتیوز قیه آغیرلغنده اولمسی لازم کلان اوکوزلر ایکیوز اوقه آغرلغنه قدر اینر. آتلر مدللی کبی کوچك قالیر. اینکلر انجق کچی قدر بیور؛ سودلری ده اونسبتده آزالیر. قویونلرده اتدن اثر قالمز؛ قیللری قالینلشیر، سرتلشیر.

بویله اولان حیوانلردن استفاده ایدیله‌میه‌جکی شبهه‌سزدر. بونك ایچون حیوانلری ایی بسلمك ایجاب ایدر.

٤ — حیوانلرك مسکنلری. — یوقاریده‌ده سویلنشدك، حیوانلرده انسانلر کبی هوایه، حرارته، ضیایه محتاجدر. ایکی دقیقه نفس آلمدن دورمق، بر انسان ایچون ممکن اولمدیغی کبی، بر حیوان

ایچون ده، ممکن دکلدر. دائما صودار وبوزوق هوالی یرلرده بولنان، اولری ایی هوا وضیا آلمیان انسانلر برچوق خسته لقلره اوغرارلر. حیوانلرده بویله در.

تمیزلك انسان ایچون نه قدر لازم ایسه حیوان ایچون ده اودرجه لازمدر. بواسبابه بناءً آخورلر، ماندره لر، آغیللر، کومسلر روزکاردن محفوظ، کونشه معروض اولملی. کوبره لر قولایلقله قالدیریله بیله جك وطوانه یقین یرلرندن قارشولقلی پنجره لر آچیله رق حیوانلره روزکار دوقونمدن هواسی دکشدیریله جك صورتده یاپلملیدر.

آخور وماندره لرده حیوانلرك پك صیق بولندیرلمامسی، باخصوص حمل زمانلرنده قویونلره بربرلریی صیقشدیروب ازمیه جك قدر یر ویرلملیدر. بونلره دقت ایدیلور ایسه حیوانلر برچوق خسته لقلردن محافظه ایدلمش اولور.

٢
آت

آت، حیوانات اهلیه نك اك فائده لیسیدر. صاحبنه قارشو اطاعت ومحبتی، سرعت سیر وحرکتی، قوت وتحملی حسبیله پك اسکی زمانلردنبری آتلردن استفاده ایدلمکده در.

آت، عسکرلکده اك بیوك یاردمجیلرندندر. طوپلر آتلر واسطه سیله چکیلور. مکاری حیواناتی عسکرك یوکنی طاشیر.

سواری بارکیرلری صاحبلریله برابر دشمن قارشوسنده ثبات ایدر. قورشـوندن، کولله‌دن بیلمز. سواریسنك امرینه اطاعتدن بشقه بر شی دوشنمز.

بو مبارك حیواندن ایدیلان استفاده یالکز عسکرلکه منحصر دکلدر . عربه و بینك و چیفت حیوانلرندن هر وقت اسـتفاده ایتمکده یز. بوقدر ایشمزه یارایان بوحیوانلری لزومی قدر چوغالتمق جنسلرینی اصلاح ایده‌رك کوزل، اصیل حیوان یتشـدیرمك البته فائده‌لیدر.

آت یتشدیرمك ایچون هرشیدن اول حیوانلرك سربستجه کزوب طولاشه بیلملری مساعد اوله‌جق درجه‌ده وسعتلی اراضی لازمدر.

بزم مملکتمزك وسعتی، نفوسنه نظراً ، زیاده اولدیغندن ممالك عثمانیه آت یتشدیرمکه سائر برچوق مملکتلردن دها مساعددر. دنیانك الك اصیل، الك نجیب، الك کوزل آتلری بزم مملکتمزده یتیشیر. بو جنس حیوانلر سایه‌سنده او درجه ایی اولمیان بارکیرلرمزی دخی اصلاح ایتمك قولایدر.

آت انسانك یشایه‌بیله‌جکی همان هراقلیمده یشار. عربستانك صیجاق چوللرنده آتدن استفاده ایدلدیکی کبی انکلتره‌نك رطوبتلی اقلیمنده و روسـیه‌نك صغوق جهتلرنده دخی آتدن اسـتفاده اولنور. مع مافیه بو حیوان حلقهً صیجاق اقلیملرده یشامغه مستعد اولدیغندن صغوق یرلرده اوصافنه خلل کلیر.

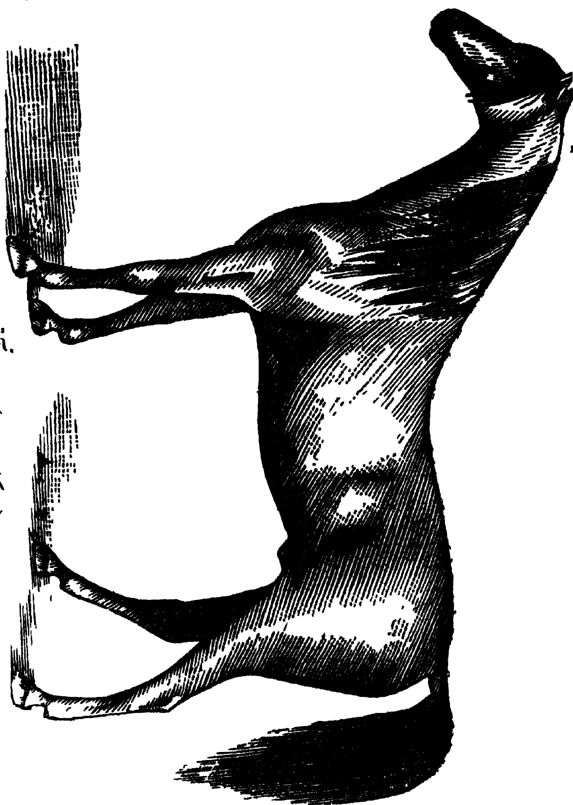
آتك اوصافنه اقليمك تأثيری اولديغی كبی صورت تغذيه لرينك دخی تأثيری واردر .

حبوبات، كپك ، يونجه و قوری اوت ايله بسلنان حيوانلر، سربستچه حركت ايتمك شرطيله، كاليله نما بوله رق جثه جه بيوك وبجاقلری اوزون اولور. صمان ، قاووز وتازه اوت كبی فنا علفلرله بسلنورايسه، بجاقلری قيصه وجثه لری كوچك قالير. حركتسزلك، علفدن محروميت حيوانلری بوزار.

طايلر اوچ ياشلرنده ايكن خفيف ايشلرده قوللانيله بيلير. لكن بوحيوانلر بش آلتی وبعض جنسلرده يدی ياشنه قدر بيودكلرندن، درت بش ياشلرندن اول آغير ومشقتلی ايشلرده قوللانمق ايی دكلدر.

قصراقلرده حمل زمانی(٣٣٥ ـ ٣٤٠) كون يعنی ١١ آی قدر وارضاع يعنی سود ويرمك زمانی بش آلتی آی قدر دوام ايدر.

آتلر برچوق عرقلره يعنی جنسلره آيرلمشدر. اك ايی عرق عرب آتلريدر. عرب آتی عربستانده ظهور ايتمشدر. بو عرقك اك ايی، اك كوزل نمونه لری عربستانده بولنور. فقط آناطولی، سوريه وايران طرفلرنده كی حيوانات دخی اصلاً عرب عرقنه منسوب اولدقلرندن بونلری كوزل تغذيه ايتمك و قصراقلره عرب آتلری چكمك صورتيله اصلاح ايتمك ممكندر.

(شكل ٣٢) عرب آتى

عرب آتلری پك کوزلدر. بو حیوانلرك باشلری کوچك ، آلنلری اکلی ، کوزلری بیوك وداٸما متحرك، باقیشلری کسکین، برون دلیکلری کنیش ، دوداقلری اینجــه ، قولاقلری کوچك ومتحرك ، بویونلری اوزون ، کوکسـلری کنیش ، قارنلری دار، صاغریلری اوزون، بجاقلری اینجه، دریلری یموشاق، قویرق وبویلری اوزوندر (شکل ۳۲ صحیفه ٥٥) .

انکلیزلر عربستاندن کتیردکلری آیغیرلری یرلی قصراقلرینه چکه‌رك غایت کوزل وعرب آتلرینه معادل حیوان یتشـدیرمکه موفق اولمشلردر.

مجارستانده دخی کرك بینك وکرك عربه ایچون غایت کوزل حیوانلر یتیشیر . بزده، مجار آیغیرلرینی یرلی قصراقلرینه چکمك صورتیله دخی مجار آتلرینه مشابه آت یتشدرمك ممکندر.

بو نلردن بشقه آوروپاده غایت بیوك وجثه‌لی بعض انواع دها واردرکه بونلر چفتجیلرك ایشـنه وبیوك یوك عربه‌لری چکمکه پك زیاده الویرشـلیدر . بو میانده (فریزون) جنسی اك قوتلی چیفت حیوانی عد اولنور (شکل ۳۳ صحیفه ٥٧) .

(شكل ٣٣) : قريون آتى

٣

قره صغر

(قره صغر) تسمیه اولنان بقر جنسنك اتندن، سودندن، دریسندن، بوینوزلرندن، طرناقلرندن آیری آیری استفاده ایدلمکده‌در.

بو حیوانلرك ایشه یاراماز هیچ بر یری یوقدر . قانندن، یاغی، ساقلرندن، کوبره‌سندن‌ده استفاده اولنور . اوکوز چفتجینك اك غیرتلی یاردمجیسیدر . صاحبی ایله برابر تارلایی زرع ایدر، محصولاتی نقل ایدر.

غلبه‌لك اولان یرلرده بو حیوانلرك سودلرینی صرف ایتمك ممکن اولدیغندن بیوك شهر جوارنده سود صاتمق صورتیله استفاده اولنور. بیوك شهرلره اوزاق اولان یرلرده ایسه سودلرندن یاغ و پینر اعمال ایتمك و حیوانلری سمیردوب صاتمغله کار ایدیلور .

زراعت ایچون بو حیوانلرك کوبره‌سی الزم اولدیغندن هر چفتجی مطلقا بر ایکی صغر بسلمکه بو سببله‌ده مجبوردر.

صغرلر رطوبتی آز و مرعاسی چوق محللردن حظ ایدر . بو جهتله ممالك عثمانیه‌نك هر طرفی بو حیوانلر ایچون مناسبدر.

قره صغر حیواناتنه یاشلرینه کوره بوزاغی، طانه ، طوسون وجنسلرینه کوره اوکوز، اینك و بوغا دیرلر . هنوز تولد ایدن

حیوانه بوزاغی وسوددن کسلدیکی زماندن بربچق یاشنه قدر دانه، بربچق یاشندن ایکی یاشنه قدر اولان، ارکك حیوانلره طوسون، دیشی صغرلره اینك، بورلمش ارکك حیوانلره اوکوز بورلمامش اولانلره بوغا تسمیه اولنور.

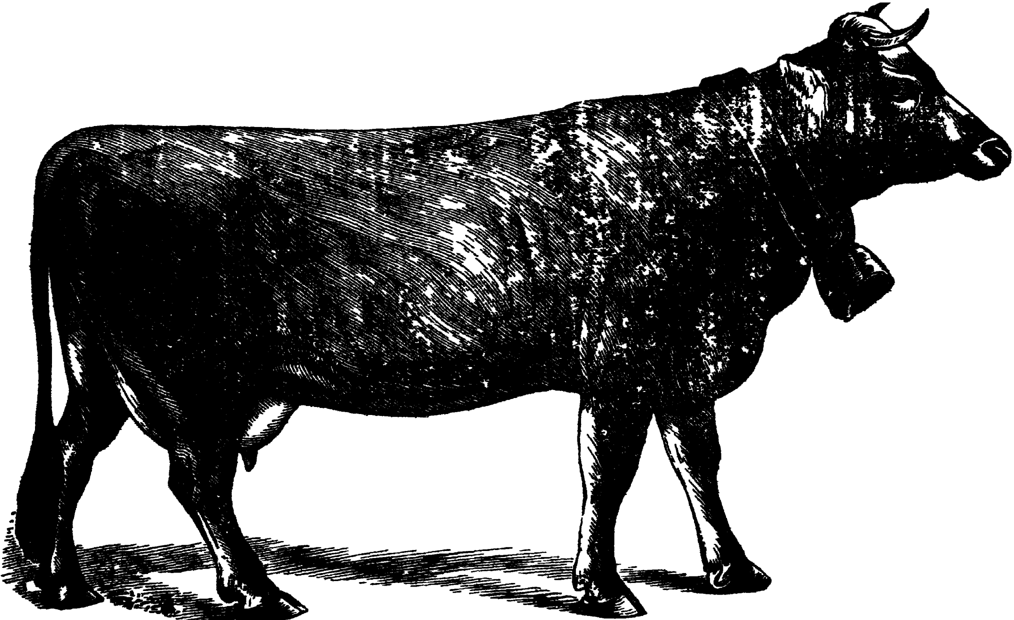
اینکلر ۳ یاشندن ۱۲ یاشلرینه قدر زیاده سود ویروب اویاشدن صکره سودی آزالیر. اون ایکی نهایت اون درت یاشندن صکره اینکلری محافظه ایتمیوب الدن چیقارملیدر.

اینکلر، بر بچق، ایکی یاشلرنده دامزلق اتخاذ اولنه بیلیر. زمان حمل طقوز آی قدردر. یاورو ارکك ایسه حمل زمانی اکثریا بر هفته اون کون قدر زیاده اولور.

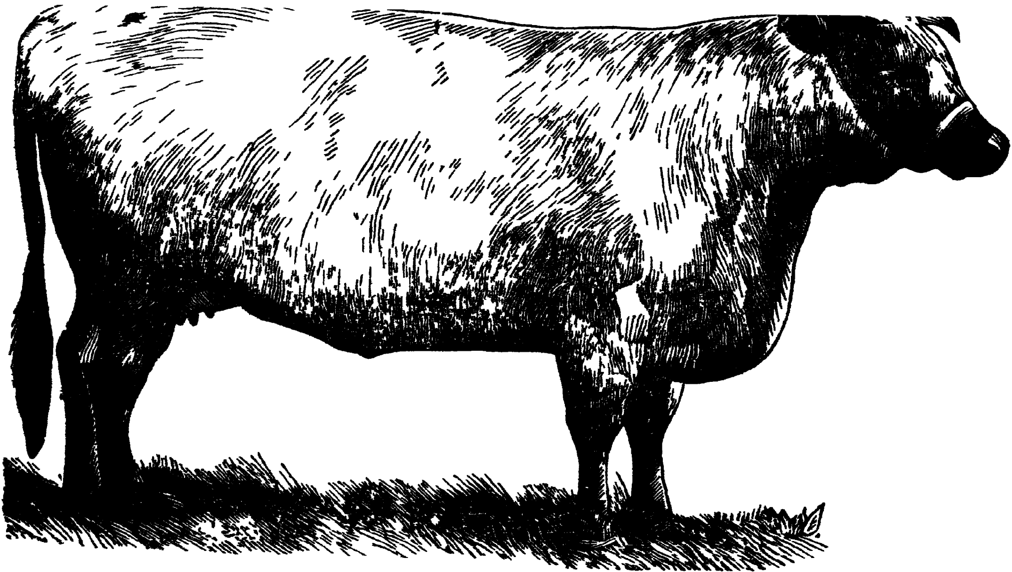
ممالك عثمانیه بو حیوانلرك تکثرینه پك مساعددر. غدالرینه دقت اولندیغی حالده بزده ده درهام صغرلری هولانده اینکلری کبی اتلی، سودلی حیوانلر یتشدرمك ممکندر.

بزده بر اینکدن کونده یدی سکز اوقه دن زیاده سود المق ممکن دکلدر. حالبوکه هولانده اینکاری کونده ۳۰ قیه دن زیاده سود ویرر. (شکل ۳۵ صحیفه ٦٠)

یرلی صغرلری انجق ۲۰۰ ایکیوز اللی قیه اولدیغی حالده انکلتره نك درهام صغرلری (شکل ۳٦ صحیفه ٦۱) ٦۰۰ ـ ۷۰۰ قیه ثقلتنده در.

(شكل ٣٥) هولانده اينكى

(شكل ٣٦) دورهام اسكي

همت و دقت اولنورسه بزده ده بو يله جنس حيوانلر يتيشه بيلير.

بزده اك ايي صغرلر روم ايليده سلانيك و مناستر حواليسنده بولنان و (سلوس) تسميه اولنسان جنس ايله خداوندكار ولايتي داخلنده و باخصوص قره سي و كوتاهيه حواليسنده يتشن حيوانلر و سوريه صغرلريدر .

بو حيوانلر ايله برلشديريله رك اجناس سائره نك دخي بر درجه يه قدر اصلاحي ممكندر.

فقط هر حالده حيوانلرك ايي بسلنمسي ايجاب ايدر. صغرلري يازين مرعالرده بسلمك دها آز مصرفي موجب اوله جغندن بو جهت مناسب ايسه ده هر حالده قيش ايچون قوري يونجه و شالغام و پانجار كبي مواد تدارك ايتملي و يازين دخي اغللرده كفايت درجه ده يم ويرمك لزومي اونوتلماملیدر.

قره صغر حيواناتي سوريه و عربستان و عراق جهتلرنده بتون سنه بورالرده يدي سكز آي دها صوئوق يرلرده انجق بش آلتي آي رعي اولنه بيلير.

حيوانلري مرعاده باشي بوش براقيوب اوزونجه بر ايپله بر محله چاقمق هم مرعادن لايقيله استفاده يي هم ده اينكلرك صاغلمسني تسهيل ايدر. ياغي النمش پاموق، سيسام و قولزا تخملري، باخصوص صاغمال اينكلر ايچون ، پك موافق غدادر . بونلره براز طوز ويريلور ايسه سودلري لذتلي اولور.

صغر يتشدرمكده دامزلق انتخابي اك مهم بر مسئله در.

اول امرده یتشدیریله‌جك حیوانك نه ایشده استخدام اوله‌جغنی تعیین ایتمك اقتضا ایدر.

زیاده سود ویرن حیوانلرك وجودلری نارین یاپیلی، باشلری كوچك، بوینوزلری كوچك وپارلاق، بویونلری اوزون، قولاقلری اینجه، قرنلری بیوك، صاغریلری كنیش، قویرقلری اینجه، دریلری یوشاق آرقه آیاقلری آچیق، ممه‌لری كنیش وآرقه‌یه طوغری میللی اولوب صاغلدقدنصكره غایت یوشاق اولور. حیوانك بوكرندن فارنی استقامتنجه امتداد ایدن طمارلری بیوك اوله‌رق درینك اوستندن فرق اولنور. تویلری پارلاق اولور. سوداینكی یتشدیرمك ایچون بویله اوصافی حائز دامزلق ارا آنملیدر.

سمیرمكه الویرشلی اولان حیوانلرك ایسه، ات طوتمدیغی ایچون فائده‌سز عد اولنان، باشی وایاقلری ممكن مرتبه كوچك وجودی بیوك ومدور وچفت حیوانلرینك كوكسلری كنیش ودرین، ایاقلری قالین، دیزقپاقلری صاغلم واكلی، دریلری سرت اولملیدر.

٤

قویون

زراعته قابل اولان اراضینك برقسمی زرع ایدیله‌میان محللر قویون یتشدرمك ایچون پك مساعددر. قویونلرك غداسی

برقاچ شیئه منحصر اولمیوب سائر حیوانلرك یمدكلری برچوق ماده‌لر بو حیوانلر ایچون موافق غدا اولدیغندن قویون یتشدرلدیكی صورتده مواد غدائیه‌یی حاوی كرك مزروع وكرك خدایی نابت بالجمله نباتاتدن واكینلر بچلدكدنصكره تارلالرده قالان بقایادن استفاده اولنور.

بو حیوانلرك اتلرندن، یوكلرندن، دریلرندن، سودلرندن استفاده اولنور. دیشی قویونلر اون سنه قدر محصول ویرر ایسه‌ده یدی سنه‌دن صكره حاصلات ازالمغه باشلادیغندن التی یدی یاشلرندن صكره سمیرتوب صاتمق دها كارلیدر.

قویونلرك مدت حملی بش آیدر. ایكی سنه‌ده دور نماسنی تكمیل ایدر.

ممالك عثمانیه‌ده بولنان قویونلر قره‌مان. داغلج وقویرجق اسمیله برقاچ نوعه آیریلور. قره‌مان قویونلری آناطولینك اكثر جهتلرنده بولنوب قویروقلری اكلی وبجاقلری یوكسكدر. بعض اجناسنده قطعیاً بوینوز یوقدر بعض جنسلرده ایسه یالكز اركك‌لرنده بوینوز بولنور. قره‌مان قویونلری پك چابق یاغلنور. اكثر انواعی بر، بعض نوعلری ایكی، نادراً اوچ یاورو طوغورر.

داغلیجك قویروغی وجثه‌سی قره‌ماندن دها كوچك ایسه‌ده اتی دها لذتلیدر.

قیویرجق قویونلری اتلرینك لذتیله معروف اولوب ایاقلری

اوزون، بوینوزلری بیوك، كودەلری مدور، بورونلری اوزوندر. علی الاكثر بر یاورو طوغوررلر. بزده ثوبون جنسی بردرجەیه قدر اوصاف اصلیەسنی محافظه ایدەبیلمشدر . انجق اوروپاده (مرینوس) (شكل ٣٦) تسمیه اولنان وبر چوق انواعه آیریلان غایت اینجه تویلی قویونلر ایله انكلیزلرك بیوك جثەلی وچوق اتلی (سوددون) قویونلرینه مماثل حیوانلر بزده هنوز یتشدیریلەمامشدر.

یرلی قویونلردن آلنان یوكك بهرقیەسی درت بش غروش ایتدیكی حالده مرینوس یوكلری اون بش یكرمی غروشه صاتیلور. وبر قویوندن سنوی ایكی ایكی بچق قیه یوك النەرق یالكز یوكندن قرق غروش قدر استفاده اولنور.

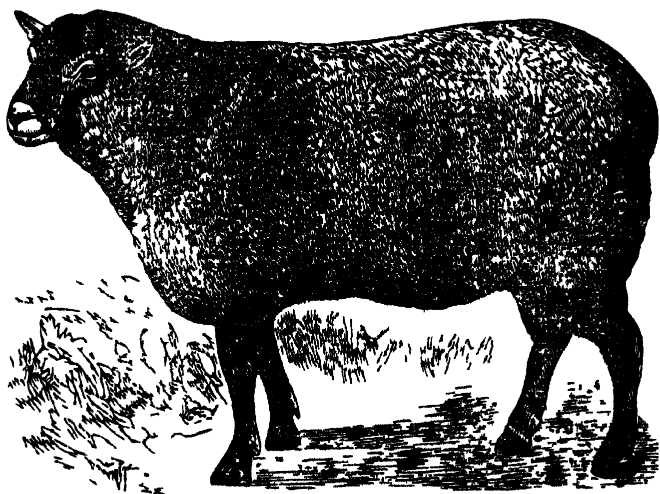
(شكل ٣٦) مرینوس قویوننك لعزتی جنسی

(سوددون) قویونلری ایسه کیکلری کوچك اولوب غایت اتلیدر. برقویون ایکی یوز اوقه قدر کلیر. (شکل ۳۷)

یرلی قویونلرینی مرینوس وسوددون قوچلریله برلشدرمك صورتیله بزده‌ده بویله قویون یتشدرمك ممکندر.

یرلی قویونلر بر بچق یاشنده دامزلق اتخاذ اوله‌بیلور.

قوچ قاتمی ایکی صورتده اولور. یعنی قوچلر یاتون سنه ویاخود قوچ قاتمی زماننده دیشی قویونلرله برابر بولندیریلور. یاخود قوچلر آیریجه بر محلده محافظه اولنه‌رق، دیشی قویونلر

(شکل ۲۷) سوددون جنسی

برر برر یانه کوتیریلور. قوچ قاتمی زمانلک ٢٥ ـ ٣٠ کوندن زیاده اوزاماسی لازمدر.

برنجی اصولده ٣٠ دیشی قویون ایچون وایکنجی اصولده ٧٠ دیشی قویون ایچون بر قوچ کفایت ایدر.

قوچ قاتمی بناء علیه تولید وقتی چفتجینك ارزوسنه وموقعك استعدادینه کوره تعیین اولنور. بعضاً تولید زمانی کانون ثانی وشباط یعنی قیش اورته‌سنه تصادف ایتمك ایچون اغستوسده قوچ قاتیلور.

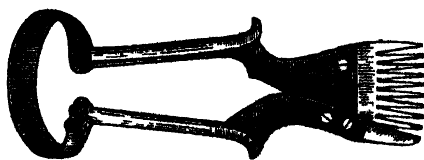
آغیلاری محافظه‌لی ومنتظم اولان وکفایت درجه‌ده قوری آوت وسائر غدا بولنان یرلرده بو اصول پك موافقدر. چونکه بو زمانلرده قویونلر آغیللرده بولنه‌جغندن یکی طوغان یاورولر نظارت التنده بولنور. وقویونلرك مرعایه چیقه‌جغی زمانه قدر هوانك تأثیریله تحمل ایده‌بیله‌جك درجه‌ده کسب قوت ایدر. ایلك بهارده یتشمش قوزیلر دکر فیئاتیله صاتیله‌رق استفاده اولنور. فقط آغیللرك محافظه‌لی اولمسی هواسنك صیق صیق دکشدیرلمسی وحرارتی ١٢ ـ ١٥ درجه آره‌سنده بولندیرلمسی لازمدر.

آغیللرده هر قویون ایچون اك آز بربچق ارشون مربعی یر بولنملیدر. پك دار اولورسه حیوانلر بربرینی صیقشدیره‌رق سقط وقوعبولور. برده تولید زمانی یاقلاشان قویونلری دیکرلرندن آییروب آیریجه بر یره قویملی وتولیددن صکره بر ایکی کون

بوراده محافظه ایتملیدر. قوزیلر تولدلرندن ایکی کون صکره والده‌لریله برابر مرعایه کوندریله‌بیلور.

۱۵ــ۲۰ کونلك قوزیلرده کلمش یولاف واوت ییه‌بیله‌جکلرندن قویونلردن آیریله‌رق آیریجه رعی ایدلملی وفقط صباح اقشام سود ایمك ایچون والده‌لرینك یانـنه صالیویرلملیدر. قوزیلر ۱ ــ ۲ آیلق ایکن بوریلور. بوریلان حیوانلر اوچ درت کونده شفایاب اولور.

قویونلرك حاصلاتندن الك مهمی یوکدر. برقویون بیلده ایکی قیه‌یه یقین یوك ویرر. بونك جنسی ایی اولورسه ۱۵ ــ ۲۰ غروشه قدر صاتیلور. قویونلر قرقلدن اوچ کون اول ایچه ییقانملیدر. بزده قرقق ایچون قوللانیلان مقراصلر ایی دکلدر. بونلر اکثریا دری‌یی‌ده کسر. کسیلان یردن تکرار یوك چیقمز: بوجهتله هم حیوانه ازیت ایدلمش، هم‌ده حاصلات ازالتلمش اولور. بونك ایچون بربرلرك صاچ کسمکه مخصوص قوللاندقلری آلته مشابه اولوب رسمی درج اولنان (شکل ۳۸) قرقه مقراصی قوللانملیدر.

(شکل ۳۸) قیرقه مقراصی

کومس حیواناتی

طاووق وهندی وقاز یتشدیرمك یرینه کوره خیلی کارلی بر مشغولیتدر. بو حیوانلر زراعت ایچون مضر اولان حشراتی وکندی کندینه بیتن اوتلرك تخملرینی ییرلر. طوزلی، طوپراقلی هیچ بر ایشه یاره‌میه‌جق حبوبات قرنتیلری وحرمان بقایاسی‌ایله تعیش ایدرلر. مصرفلری بالنسبه آز اولدیغی حالده یموطه‌لرندن اتلرندن ویعضیلرینك تویلرندن استفاده اولنور.

۱ — طاووه .— طاووقلرك یموطه‌سندن واتندن استفاده اولنور. برطاووق‌سنه‌ده ۱۰۰ - ۱۸۰ یموطه ویرر. اك زیاده یمورطلدقلری زمان ۲ - ۳ یاشلری آره‌سیدر.

خاشلانمش ایصیرغان‌وسائر قیزدیریجی شیلر یدرمك صورتیله یمورطه حاصلاتنی‌تزیید ایتمك ممکندر. اوچ‌هفته ظرفنده طاووقلر یمورطه‌دن‌چیقار. جیو جیولره یکرمی درت ساعت هیچ بر شی ویرمامليدر. ایلك‌کونلری غایت اینجه دوکلمش لوب یمورطه وبر قاچ‌کون صکره خاشلانمش داری ویریلور. کومسلر غایت تمیز وهوادار اولملی وصیق صیق بدانه ایدلمليدر.

اوروپاده پلیچ چیقارمق ایچون مخصوص فرونلر ایجاد ایدلدیکندن قولوجقه طاووغه احتیاج قالمامشدر.

٢ — هندی .— هندی و مصر طاووغی تسمیه اولنان حیوانك اتی غایت لذیذ ومقبولدر. بونلر سنه‌ده انجق ٤٠ ـ ٥٠ یمورطه حاصل ایتدکلرندن منحصراً اتندن استفاده ایچون یتشدیریلور. دیشی هندی سنه‌ده اوچ دفعه ١٥ ـ ٢٠ یمورطه یمورطلایه‌رق بعده قولوجقه اولور. قولوجقه‌نك التنه قونه‌جق یمورطه‌لر آیلقدن زیاده اولمامليدر.

تقریباً بر آی ظرفنده جیو جیو چیقارر.

هندی جیو جیولری هوانك تحولندن پك چابوق متأثر اولورلر. بو جهتله بو حیوانلره زیاده اهتمام ودقت کوسترمك لازمدر. هندی پالازلری ایکی آیلق ایکن ایبکلری چیقمغه باشلار. بو اثناده حیوانلر هردرلو خسته‌لغه مساعد بولنور. دقت ایدلمزسه اکثریسی تلف اولور کیدر. طاووقلره ویریلان یم هندیلره ویریله بیلور.

٣ — قاز .— قازك اتندن تویندن وکملرندن استفاده اولنور.

دیشی قازلر ییلده ایکی دفعه ایلول وکانون ثانیده ١٢ ـ ٢٠ یمورطه یمورطلایه‌رق قولوجقه‌یه یاتار و ٢١ کون مرورنده جیو جیو چیقارر. جیو جیولره بر کون قدر بر شی ویرمامليدر. بعده زیاده پشمش اوب یمورطه، اکمك اوفاغی وتازه ایصرغان

راغى وكپك مخلوطى ايله بسلنور . بش آلتى كونلك ياورولر لده‌لريله سربست كزه‌بيلورلر. يدى سكز هفته‌لق پالازلر ارتق ه‌لرينك معاونتنه محتاج دكلدر. بهرحيوان ايچون كونده قرق اللى درهم آرپه ويا مصربغدايى ويرلمك وياخود سورلمش چايرلرده رعى ايدلمك صورتيله بسلنور . قاز تسمينه ه‌يرتمكه پك مساعددر. بسى‌يه قونمش بر قاز برآى ظرفنده ـ ٦ قيه اغرلشور.

مارت ، تموز وايلولده قازلرك كوكسلرنده توبلر بولنور. مدت صكره يرينه تكرار توتى كلير. قوش‌توبى ناميله صاتيلان يلر على‌الاكثر قاز توييدر . بر اوقه توى ٣٠ ـ ٣٥ غروش ـر ايدر.

٢ — هندی . — هندی و مصر طاووغی تسمیه اولنان حیوانك اتی غایت لذیذ ومقبولدر. بونلر سنه ده انجق ٤٠ ـ ٥٠ یمورطه حاصل ایتدکلرندن منحصراً اتندن استفاده ایچون یتشدیریلور . دیشی هندی سنه ده اوچ دفعه ١٥ ـ ٢٠ یمورطه یمورطلایه رق بعده قولوجقه اولور . قولوجقه نك التنه قونه جق یمورطه لر آیلقدن زیاده اولمامليدر.

تقریباً بر آی ظرفنده جیو جیو چیقارر.

هندی جیو جیولری هوانك تحولندن پك چابوق متأثر اولورلر. بو جهتله بو حیوانلره زیاده اهتمام ودقت کوسترمك لازمدر. هندی پالازلری ایکی آیلق ایکن ایبکلری چیقمغه باشلار. بو اثناده حیوانلر هردرلو خسته لغه مساعد بولنور. دقت ایدلمزسه اکثریسی تلف اولور کیدر . طاووقلره ویربلان یم هندیلره ویریله بیلور.

٣ — قاز . — قازك اتندن توینده ن وکلرندن استفاده اولور.

دیشی قازلر ییلده ایکی دفعه ایلول وکانون ثانیده ١٢ ـ ٢٠ یمورطه یمورطلیه رق قولوجقه یه یاتار و ٢١ کون مرورنده جیو جیو چیقارر . جیو جیولره بر کون قدر بر شی ویرمامليدر . بعده زیاده پیشمش اوب یمورطه، اکمك اوفاغی وتازه ایصرغان

راغی وکپك خطوطی ایله بسلنور . بش آلتی کونلك یاورولر
لده‌لریله سربست کزه‌بیلورلر. یدی سکز هفته‌لق پالازلر ارتق
ه‌لرینك معاونتنه محتاج دکلدر. بهرحیوان ایچون کونده قرق
الی درهم آرپه ویا مصربغدایی ویرلمك ویاخود سورلمش
چایرلرده رعی ایدلمك صورتیله بسلنور . قاز تسمینه
یتیرتمکه پك مساعددر. بسیه قونمش بر قاز برآی ظرفنده
ـ ٦ قیه اغرلشور.

مارت ، تموز وایلولده قازلرك کوکسلرنده تویلر بولنور.
مدت صکره برینه تکرار توی کلیر. قوش‌تویی نامیله صاتیلان
یلر علی‌الاکثر قاز توییدر . بر اوقه توی ٣٠ ـ ٣٥ غروش
در ایدر.